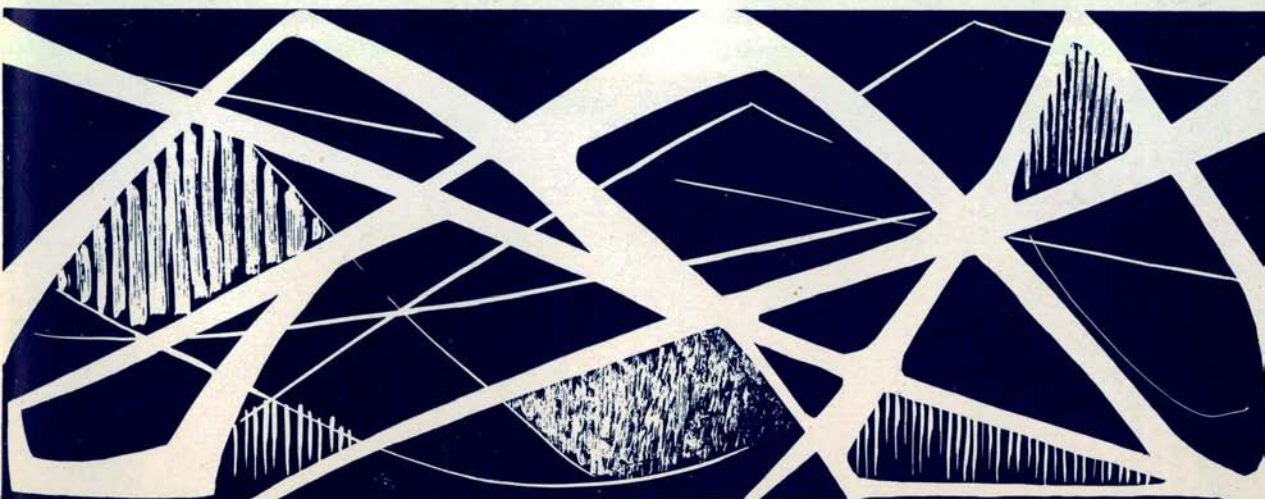

MUNTANYA

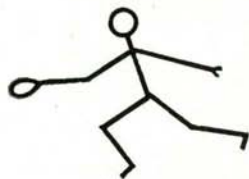
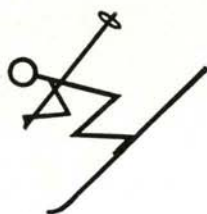
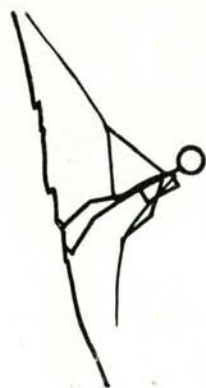
**OCTUBRE
1970**

**l'equip complet
per a qualsevol
esport**

CANUDA, 26 TEL. 232 07 71
BARCELONA - 2
VIA AUGUSTA, 103
TEL. 217 91 88
BARCELONA - 6

...cerqueu
en l'esquí el goig
i l'esplai
de la natura...

Urgell, 95 bis

BARCELONA - 11

Telèfon 253 50 01

NOMES
PI,16

esports

esplai

pi,16

231 64 34
Tels. 231 64 35
221 28 57
Barcelona - 2

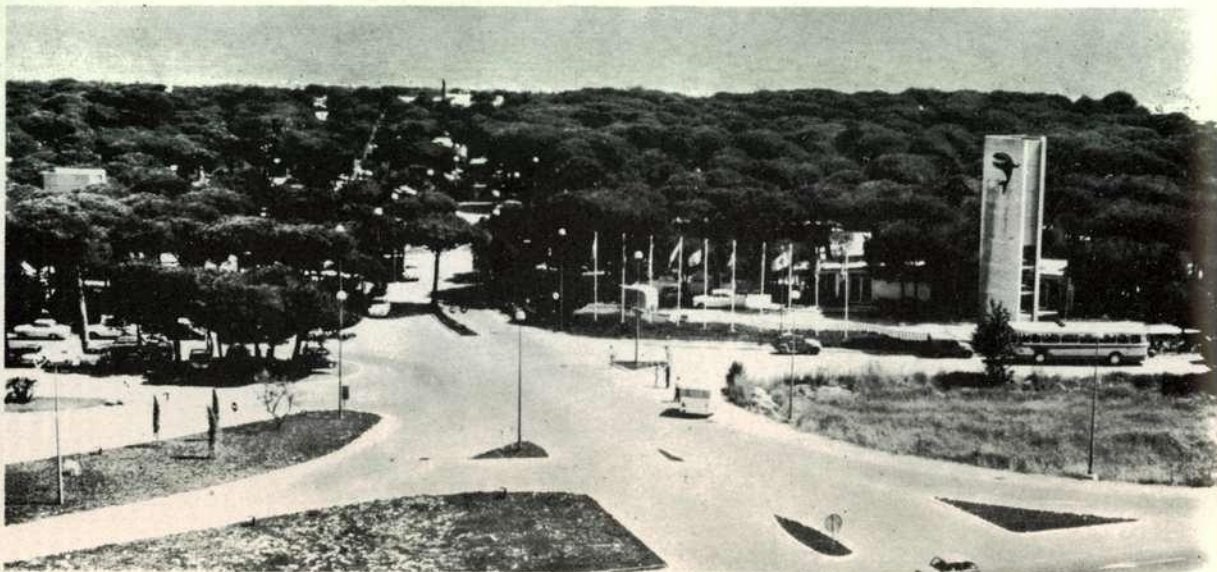
ÒPTICA CAPMANY

òptics diplomats

Descompte especial
als senyors socis
del Centre Excursionista
de Catalunya

Qualitat i gran
assortiment en
CINE
ÒPTICA
FOTOGRAFIA

Muntaner, 357 - Barcelona - Telèfon 211 26 57

Camping

La Ballena Alegre

A 9 minuts de Barcelona per l'autopista de Castelldefels, el camping "LA BALLENA ALEGRE", us convida a acampar als seus boscos frondosos i a banyar-vos a les transparents aigües mediterrànies.

Així mateix i per a comoditat dels nostres clients hem instal·lat a l'interior del recinte del camping els serveis complets de bar, restaurant, serveis sanitaris, supermercat, dutxes, lavabos, assistència mèdica, parc infantil, zona esportiva, bugada i planxa i el sector comercial on podreu adquirir tots aquells articles que vulgueu.

MUNTANYA

Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya

ANY XCIV Nova època

Octubre 1970

Núm. 651

Diposit Legal B. 546 - 1953

SUMARI

	Editorial	109
Josep Ventosa i Palanca	Modificació de l'Estatut de la nostra Entitat	111
Joan Créixams	Expedició Club Alpí Català a la Patagònia Austral	113
J. Senties	Un Rallye d'alta muntanya sense precedents. El XII Rallye de 1970 al massís del Cotiella	123
Francesc Borrell	L'ànima solitària	131
Ramon Pujol i Alsina	Flors de muntanya	136
Hermenegild Carreté	Escalades a Montserrat. Primera al Serrat de les Onze per la paret dels Diables	138
	Crònica del Centre	142
	Crònica	143
	Bibliografia	144

Director: Josep Lladó i Majoral / Consell assessor: Miquel Albert, Jaume Fabrès, Josep M. Gallach, Francesc Gurri, Agustí Jolis / Redacció: August Bernat, Jaume Granell, Albert Jané, Josep Nuet / Publicitat: Lluís Puntis, carrer Bailén, 151, 6è, 2a, Barcelona (9), tel. 257 59 56 / Subscripció (sis números l'any): 125 ptes., estranger: 150 ptes. / Preu d'aquest exemplar: 25 ptes. / Redacció i administració: Centre Excursionista de Catalunya, carrer de Paradís, 10, Barcelona (2), tel. 232 45 01 - 02 - 03 / Impressió: Suimpa, carrer Indústria, 110, Barcelona (19).

EDITORIAL

L'Institut d'Estudis Catalans

Una nova etapa comença per l'Institut d'Estudis Catalans, sota la presidència de Pere Domingo, l'home que recull un llegat i que es disposa a vigoritzar les tasques pròpies de la nostra primera entitat cultural.

Respectant les diferències entre l'obra de l'Excursionisme i la de l'Institut, nosaltres, els excursionistes, considerem una mica nostres els anhels, els treballs i les vicissituds d'aquesta institució, car no podem oblidar que, en néixer, l'any 1907, ho féu en bona part procedent de casa nostra, en ocupar la presidència Antoni Rubió i Lluc, que havia ocupat també la del CENTRE i s'envoltà de distingits col·laboradors, també molts d'ells pertanyents als rengles excursionistes.

Des de llavors s'ha mantingut aquesta tradició de l'aportació excursionista a l'obra de l'Institut, ja que si bé fins llavors, l'estudi de la nostra cultura tenia el principal focar en l'Excursionisme, en arribar aquests estudis a un alt rigor científic, mancava una entitat idònia que els aplegués i això fou vist clar per Prat de la Riba, Puig i Cadafalch i d'altres, que portaren a terme la fundació de l'Institut.

Desitgem que les tasques que desenrotlla a través de les seves seccions, interessin cada vegada més, i que el clima actual afavoreixi la tasca de la nova directiva.

*Avui dia, la Ciència i tota la cultura es troba a un alt nivell i en una ràpida i constant evolució i universalitat, cosa que fa que en un moment de transició com l'actual, tots els problemes siguin difícils, però, ensems és una època apassionant que captiva com mai, i que pot atreure, degudament orientada, la joventut, car ens trobem en una gran lluita d'ideals i de projectes.**

La joventut no vol viure de nostàlgies ni d'inhibicions, quan se li presenta l'ocasió de lluitar amb llibertat per un ideal noble, que la porta a una superació dels coneixements humans.

La mesura de la cultura d'un poble no es medeix només pel major o menor èxit d'un concurs literari, sinó per la suma de valors que van des d'un civisme popular i exemplar, fins als més alts estudis del saber humà, renovació i ampliació constants.

Nosaltres, com sempre, procurarem divulgar l'interès per les ciències afins a l'Excursionisme, perquè dels nostres rengles sorgeixin els homes joves o grans, que mantinguin el prestigi de les institucions culturals a les quals dediquin els seus afanys, experiències i estudis superiors, tot recordant amb il·lusió el seu origen i la seva formació excursionistes.

El CENTRE, cultural i esportiu, veu amb goig i esperança el futur de l'Institut i des d'aquestes pàgines, on s'han aplegat al llarg dels temps, les més cordials col·laboracions, saluda la nova directiva, tot desitjant-li el millor encert en la seva tasca, perquè cada dia sigui més important, coneguda i estimada per tothom.

Modificació de l'Estatut de la nostra Entitat

Hem de modificar el nostre Estatut: la Delegació Nacional d'Esports ha donat l'ordre que les Societats Esportives modifiquin o adaptin el seu Estatut a les disposicions oficials. La modificació del nostre és una obra seriosa, que ha de discutir-se en una Assemblea Extraordinària, que se celebrarà el 20 de novembre, perquè el termini per a presentar el nou Estatut acaba el 31 de desembre.

Ara ens regim per un Estatut aprovat l'any 1942. Aquesta sola data indica el nostre deure de posar-lo al dia, perquè és evident que no pot correspondre a les necessitats actuals de l'Entitat. Aquest problema va ésser plantejat a la Junta Directiva i, com és lògic, vaig encarregar-me d'un primer estudi i preparació del nou Estatut, tant per la meua professió, com per l'experiència de tres anys de president. Crec que aquest assumpte té molta importància i que he d'escriure unes ratlles i explicar als socis del Centre el meu punt de vista, que he procurat reflectir en l'avant-projecte.

He estudiat els nostres Estatuts dels anys 1929, 1935, 1940 i 1942. És ben curiós, però el que correspon més a la mentalitat de l'home d'avui (i també a la legislació actual, encara que sembli estrany) és l'Estatut de 1935, signat per J. M. Blanch, com a president, i Albert Oliveras i Folch, com a secretari. M'ha servit, doncs, de model. Naturalment, és necessari fer modificacions importants, perquè l'Entitat té molts més socis, uns altres problemes i han passat moltes coses des de 1935. Però l'esperit i àdhuc la lletra són més actuals avui que no els dels Estatuts de 1940 i 1942.

Hi ha nombroses i fondes diferències entre l'Estatut de 1942 i el que es proposarà a la consideració dels socis. Afecten, especialment, a la direcció de l'Entitat. Ara és presidencialista i el paper de la Junta Directiva es limita, legalment, a ésser consellera del President, que té estatutàriament tota la responsabilitat, l'autoritat i el poder.

En l'Estatut que proposarem d'aprovar, el Centre torna a la direcció col·lectiva, representada per la Junta Directiva. El president continuarà tenint la representació i la responsabilitat, però no el poder de decidir, que serà de la Junta Directiva. I realment, així ha d'ésser, perquè el Centre és una gran obra col·lectiva i la direcció ha d'ésser col·lectiva. Quant a l'autoritat moral és problema personalíssim del President i de la seva personalitat. Si no la té, cap Estatut no la hi pot donar; si la té, és innecessari consignar-ho.

Ha estat objecte d'àmplia discussió a la Directiva la limitació de la durada de la funció presidencial. La meua opinió era (i és) de limitar-la a quatre anys, sense possibilitat de reelecció immediata. Crec que un canvi freqüent de la presidència augmenta la dinàmica del Centre, que ha de fer un esforç constant per evitar la inèrcia, que és el perill més gran de qualsevol Entitat, especialment en les més antigues, en què el pes de la tradició és, a vegades,

excessiu. A més, la presidència és un càrrec que desgasta moltíssim, molt més del que jo podia suposar ara fa tres anys.

Per aquests motius i molts d'altres que fóra llarg d'exposar, la meua opinió és que la durada normal d'un president ha d'ésser de quatre anys; la Junta Directiva, però, no ha estat d'acord amb el meu parer i considera que el president pot ésser reelegit una sola vegada, si l'interès de l'Entitat ho aconsella. És possible que la Junta Directiva tingui raó, perquè hi ha precedents il·lustres, dins i fora de casa nostra. I com que no seria lògic que jo, que crec en la direcció col·lectiva, volgués imposar el meu criteri, he acceptat el punt de vista de la Junta i la proposta anirà en aquest sentit. Encara que, naturalment, el meu criteri continua invariable, almenys en el meu cas.

Us proposarem, també, que al Centre hi hagi dos vicepresidents, un en representació de les seccions culturals i l'altre per les esportives. L'equilibri esport-cultura és important per a la nostra Entitat, com ho és per al nostre país.

Hi altres innovacions importants: tots sabem que el costum té una importància molt considerable en el Centre, moltes vegades superior al text legal. Això fa que la nostra Entitat sigui poc reglamentarista, cosa que crec encertadíssima. Per primera vegada proposarem als socis que, a més de les disposicions legals i reglamentàries, sigui també el costum una font de dret per al govern de l'Entitat. En donar-hi força d'obligar no es fa més que reconèixer un estat de coses que sempre s'ha aplicat.

Proposarem, també, una norma tradicional en el Centre: que el socis, com a tals socis, no puguin ocupar-se d'activitats polítiques o religioses.

Serà molt difícil dissoldre l'Entitat: proposarem que sigui indispensable l'acord de dues Assemblees extraordinàries, separades en un mínim de 60 dies i màxim de 120; però que si un 5 per 100 dels socis es comprometen a continuar el Centre no podrà prendre's l'acord de dissolució.

Altres variants hi haurà en el nou Estatut. Podeu consultar el projecte i precedents a Secretaria i presentar esmenes. Com sempre, els socis tindran la darrera paraula.

Josep Ventosa i Palanca
President

expedició—

CLUB ALPÍ CATALÀ **a la patagònia austral**

1970

per **Joan Créixams**
cap de l'expedició

Peter Crew, en relatar l'expedició anglesa 1967/68 al Cerro Torre, al volum de «The Alpine Journal», de novembre de 1968, acaba dient: «Suposo que la pregunta que surt de tothom és: 'Valia la pena? Passar tot un any organitzant el viatge, tres mesos vivint en un medi hostil, perdent-hi bona part de l'equip i de diners, tan sols per a deu dies d'escalada?'» I clou el seu escrit amb aquests mots: «Escarlar, certament, us porta a llocs estranys, però un altre cop al Cerro Torre, no, gràcies!»

En llegir aquestes línies, pensem tot seguit en dos fets del nostre cas que hi contrasten: a) l'atzar va brindar a aquesta expedició anglesa dues vegades i mitja més de temps apte per a escalar que a la nostra; b) nosaltres, si podem, volem tornar al Cerro Torre, ja que hi vam aplegar prou experiència per a fer-nos creure que sabem com i per on l'hem d'atacar a fi de poder-lo vèncer.

Avui, el Cerro Torre és l'escalada més difícil que hom hagi mai intentat. Lionel Terray, ja en ocasió de l'ascensió duta a terme per Tony Egger i Cesare Maestri, va manifestar que, al seu entendre, era la més gran epopeia de l'alpinisme de tots els temps, manifestació que és confirmada per l'informe de Bruno Detassis, cap de l'expedició italiana del 1958, del qual es desprèn que el Torre és impossible d'assolir. En discrepem, car el Torre, tècnicament, és accessible, si bé extraordinàriament difícil; el que passa és que el mal temps l'embolcalla gairebé constantment, cosa que constitueix la més gran dificultat per a conquerir-lo.

Aquest ha estat, doncs, l'objectiu de la primera expedició extra-europea del Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpí Català, i la novena o desena temptativa realitzada per alpinistes d'arreu del món al més fantàstic monòlit creat per la Natura. Saloment dos homes, l'austriac Egger i l'italià Maestri el van poder vèncer, en una de les més dramàtiques pàgines de l'alpinisme mundial, i també, una de les que més polèmiques van suscitar.

El Cerro Torre està situat a uns 750 km del cap d'Hornos, sota el paral·lel 49 i és fronterer entre Xile i l'Argentina. Pertany a la serralada andina, forma part del cercle del Fitz Roy i amb els seus 3128 metres és el segon en alçada del grup. A l'Est s'estén la immensura plana patagònica, que en suaus ondulacions i desnivells arriba fins a l'Atlàntic, a 500 km de distància. Pel cantó Oest, el Cerro Torre forma part del contrafort que aguanta el gran altiplà glaçat conegut amb el nom de gel continental. Només a cinquanta km a ponent s'interna al Pacífic on es formen una sèrie de fiords de difícil accés. D'allí provenen els fortíssims vents típics de la Patagònia, autèntics amos de la regió.

Vam arribar a la zona del Fitz Roy després de sobrevolar els gairebé 3.000 km que separen Buenos Aires de Rio Gallegos, avui capital de la província de Santa Cruz i cor de la Patagònia, i d'allí, amb un camió de la Gendarmeria Nacional fins a l'extrem Nord del llac Viedma, 600 km més enllà. A 8 km al Nord hi ha un xalet propietat dels Parcs Nacionals, ja que aquella zona forma part del denominat «Los Glaciares, Sección Fitz Roy». El llac Viedma està a 254 metres sobre el nivell del mar. En ple estiu és freqüent de veure-hi surar blocs de glaç despresos de la gelera Viedma, llengua del gel continental que desemboca al llac homònim, en la seva vorera occidental. Aquest fet —els niells de glaç en un llac a 254 metres d'alçada— ja dóna idea de la diferència del clima respecte al nostre. Al nord del llac Viedma desemboca el riu de Las Vueltas, al qual afluïx el riu Fitz Roy o Torre, que neix a la llacuna Torre, situada a 660 metres sobre el nivell del mar. On les aigües del llac Torre donen origen al riu Fitz Roy o Torre vam instal·lar el nostre campament, format per una tenda de doble cos, una tenda normal i la reconstrucció d'un aixopluc de troncs de l'expedició anglesa 1968/69, que vam trobar mig enderrocat, i on nosaltres vam fer vida, ja que complia perfectament la funció de cuina-menjador-sala d'estar. Era una magnífica construcció d'inspiració **scout** amb un cobert de lona impermeabilitzada que ens protegia de les pluges freqüents que vam haver de suportar. Instal·lada al mig del bosc, els arbres eren un formidable recer contra els vents característics de la zona.

Entre el 4 i el 5 de gener va quedar enllestida la instal·lació del campament base i el 6 ja vam començar a transportar material per a la instal·lació del d'alçada al peu del Torre, al seu vessant est, a 1450 metres. El temps, mentrestant, era magnífic. No feia gens de vent i posseïts encara de l'ambient optimista forjat durant més d'un any de preparatius, començàvem ja a pensar, sense voler ésser maliciosos, que les expedicions precedents exageraven quan deien que havien tingut 40 dies seguits de mal temps, o bé que en dos mesos només havien vist el Torre descobert durant quatre o cinc dies, i encara alterns. Ens semblava impossible. La il·lusió i l'optimisme ens enpenyien per aquelles tarteres mentre traslladàvem al campament d'alçada el material i els queviures.

El recorregut del campament base al d'alçada transcorre per la vorera dreta del llac Torre. Es guanya altitud tot flanquejant uns tarterams de pedra petita i blocs immensos, en una barreja que ens esdevingué familiar a còpia de passar-hi repetides vegades. La impressió de més impacte de l'expedició fou, potser, la primera ullada del Torre des de l'extrem superior d'aquest tarteram,

quan el contrafort que anàvem flanquejant desapareixia de la nostra visual com el teló d'un escenari, i ens oferia la fantàstica visió d'aquella esvelta silueta de granit, coronada per una lluent cúpula de glaç. Als peus d'un esperó del pedestal del Torre, entre el Mocho i el mateix Torre, vam instal·lar el campament d'alçada, constituït per una cova de glaç, una tenda d'alçada plantada sota una balma i protegida del vent per una paret de pedra seca que vam construir, una tenda bivac i una balma que vam habilitar, on el vent passava pertot arreu i ens ho omplia tot de sorra. Era la nostra sala d'estar, l'indret on matàvem les hores esperant que el bon temps ens permetés de sortir a l'exterior o traslladar-nos al campament-base; on el temps era millor i el vent no ens turmentava. Per fi, el 22 de gener, el temps esdevingué més benigne i una suau brisa del Sud, indicatiu de bon temps, va substituir el tempestuós vent de l'Oest. Sense perdre temps ens vam traslladar al campament d'alçada amb aliments i l'equip personal. Havíem passat quinze dies inactius, a causa del temps dolent, cosa que havia fet trontollar la nostra moral en més d'una ocasió, però el temps afable ens retornà l'optimisme. Des del dia abans hi havia amb nosaltres en Joan Senent i en Joan Antoni Raventós, provinents d'Ushuaia, i que aquell dia ens van acompanyar al campament d'alçada. Per primer cop, ens trobàvem tots els vuit membres expedicionaris reunits al teatre d'operacions. El dia 22 al vespre, al campament d'alçada hi havia una gran eferescència: l'endemà era el gran dia. Ens hi acompanyava també el doctor Oriol Domènech (1).

El dia 23 de gener, doncs, de bon matí, iniciàvem per fi l'atac al nostre objectiu. La via que havíem escollit s'inicia en una canal de roca, que arrenca de la rimala a la qual s'arriba després de travessar una zona de gelera que constitueix el con de dejecció de la gelera superior, cosa que representava un perill evident cada cop que hi havíem de passar. Però els intents per altres costats haurien resultat infructuosos. La cordada Gil i Genís obrien la via i deixaven la paret equipada amb cordes fixes. L'Abella i en Civis realitzaven la tasca d'hissar les dues pesades motxilles contenint els aliments i centenars de metres de corda i material divers d'escalada. Darrera seu, seguint la mateixa ruta, l'Acarín i jo filmàvem i fotografiàvem les evolucions dels nostres companys.

L'escalada es realitzava per canals i llastres de magnífic granit rosat, d'una qualitat excepcional. La progressió era lenta a causa del pes de les motxilles. Sentim com cauen les allaus però el temps és bo. A les vuit del vespre, decidim d'aprofitar les cordes que equpen la paret i retornar al campament d'alçada, on podríem passar la nit recuperant-nos més fàcilment per a l'endemà. Aquella nit vam gaudir d'una de les visions més fascinants que mai ens hagi ofert la muntanya. Un superb pleniluni, il·luminava el Torre amb una claror blanca i brillant, i transfigurava la silueta d'aquell monòlit colossal.

L'endemà, dia 24, vam tornar a la nostra via del pedestal del Torre, on fem una progressió ràpida, amb la paret equipada i les motxilles al punt més alt assolit ahir. Després, cal reprendre la marxa lenta, de nou amb el pes de les motxilles. El granit continua essent bo. Cap al tard ens movem per un lloc on

(1) Vegeu La «Patagònia legana», per Oriol Domènech, a MUNTANYA, núm. 648, abril de 1970.

l'esperó s'ajeu i reté la neu. El problema immediat, doncs, serà veure com i per on travessem aquesta gelera suspesa, de proporcions gegantines i ratllada per una esquerdada que demà ens obligarà a una exploració en recerca d'un pont de glaç que ofereixi seguretat.

Instal·lem el bivac al lloc on comença la neu. Transcorre la nit sense cap problema. L'endemà agraïm els primers raigs de sol mentre esmorzem i ens preparam a prosseguir l'escalada. L'Acarín i jo restem al lloc del primer bivac, ja que és el punt que ofereix més panoràmica per a captar amb els nostres aparells les evolucions de les cordades Civis-Abella i Gil-Genís, que es van tornant en la tasca d'obrir via i equipar-la, i de transportar les dues pesades motxilles amb el material calculat per a l'estada a la paret i el retorn, tot plegat molt problemàtic.

L'escalada del dia 25 era sobretot sobre glaç però alternant amb tirades de roca. En una ocasió es perd un temps preciós seguint unes codex fixes abandonades i que duen a un punt sense sortida. Cal tornar enrera i cercar un altre lloc factible. S'escull aleshores una canal de roca banyada per una freda cascada, i pertoca a en Genís d'obrir aquella tirada de roca sota la fredor de l'aigua provinent de les geleres superiors. Arriben, finalment, en un lloc on decideixen fer nit. És l'únic relleix visible en aquell paratge de parets verticals. El segon bivac és molt menys confortable que el primer. En Genís i en Gil amb prou feines poden dormir: per poc que badin es troben penjats a l'abisme.

Mentrestant, l'Acarín i jo hem tornat al campament base a proveir-nos de més material de muntanya i fotogràfic. Volem fer un dipòsit de queviures en plena paret en previsió de qualsevol eventualitat.

El dia 26, al matí, comencem a intranquil·litzar-nos a causa del temps. Després, però, sembla que es vulgui aclarir i en el transcurs del dia fa sol. Però ha fet acte de presència el vent de l'Oest. Els nostres companys prossegueixen l'escalada preveient arribar al gran coll que tenen damunt, situat ja a la cresta que mena al cim. L'escalada s'inicia, ara, amb unes tirades en roca. Tot seguit s'han de calçar els crampons per superar unes geleres penjades que arriben fins al mateix coll. L'estat del glaç és pèssim, car a causa de les genuïnes condicions climatològiques de la zona, no forma una massa compacta sinó un conglomerat de cubets sense gaire cohesió. Per tant, els pitons que s'hi claven tenen una seguretat molt precària, més moral que efectiva. El pendent és molt pronunciat i l'extrema precaució dels moviments fa progressar lentament les nostres cordades. Finalment, a dos quarts de sis de la tarda, arriben al coll on pensen fer nit, com a lloc més adequat. En Joan Maria Acarín i jo, al capdavant, no ens hem mogut del campament base. Al matí, en un principi, estàvem pendents del temps. Més tard, en saber radiotelefònicament on eren els companys, hem calculat que avui farien nit al coll i que, per tant, demà fóra l'inici de l'escalada de l'aresta, moment en què la filmació esdevindria interessant, sobretot des del minaret que havíem descobert el dia abans, prop del primer bivac. Els vam comunicar, doncs, que avui nosaltres dos no escalaríem. Però del coll estant, van descobrir un fet que havia de canviar el curs de l'expedició. A la gelera, a l'esquerdada més perillosa, hi havia una persona, que de sobte van deixar de veure i que va tornar a aparèixer a l'altre costat. El van relacionar amb el mateix individu que havien vist a les dotze

del migdia, que es creien que era un de nosaltres dos, l'Acarín o jo, ja que, tot i haver-los dit que aquell dia no ens mouríem, van imaginar que hauríem canviat de parer. No l'havien vist, i pensaven que devia filmar o fer fotografies. Però en tornar-lo a veure van comprendre que passava alguna cosa estranya.

De cop i volta, el vent que no deixava de bufar, els va dur un crit insòlit: «Socorro!». Asseguts en un petit relleix van concentrar la seva atenció, insegurs del que havien sentit. El clam es repeteix de nou: «Auxilio!». Una freda suor i una angoixa mai no sentida s'apoderan d'ells, les seves mirades s'entrecreuen, la seves ments són un seguit d'idees tràgiques. Els crits provenien de la persona que, diminuta per la distància, es debatia a l'esquerra dels peus del Torre, que fins aquells moments es deixava vèncer pels nostres escaladors. La via d'escalada mixta de roca i glaç que els separava d'aquell individu era de nou-cents metres, que totalitzaven els esforços de quatre dies d'escalada. Però córrer en auxili d'una vida humana, i més, de la vida d'un company d'expedició, és una decisió que sorgeix del més íntim de nosaltres mateixos, gairebé com un acte involuntari. Oblidant, doncs, de moment l'escalada que tants preparatius i esforços havia costat, cadascú va agafar la seva motxilla, amb el material just per al descens, abandonant la resta al lloc on eren, a fi de prosseguir l'ascensió un cop resolt, si era possible, aquell nou problema. Provaren amb l'emissora de posar-se en contacte amb nosaltres, però endebades. Fent càbales sobre qui podia ser l'accidentat, anaven baixant amb rappel darre-ra rappel, i recomanant-se mútuament de no perdre la serenitat. Continuaven sentint els crits de «socorro», i «auxilio» i tot i que els estranyava que fossin proferits en castellà, les diverses circumstàncies excepcionals feien que això no eliminés la suposició que pogués tractar-se d'un de nosaltres dos.

Per fi, a les nou del vespre, quan teníem previst de comunicar-nos, sentim la veu tremolosa d'en Civis que, tot esverat, em pregunta per l'Acarín. En dir-li que era al meu costat netejant la màquina de filmar, va deixar anar un jno pot ser! inequívocament expressiu de la seva ferma creença que un de nosaltres era qui demanava ajuda i que l'altre era al fons de l'esquerra. Vaig dir a en Civis que pujàvem tot seguit. Per la seva banda, intentaven cridar aquell individu, però inútilment, ja que el vent era tan fort que s'enduu les veus amunt: els escaladors sentien els crits de l'accidentat sense poder ser sentits per ell. Ja havien baixat tanta paret que gairebé eren al lloc del primer bivac. Hi decideixen fer nit i prosseguir l'endemà el descens fins al campament d'alçada. El temps empitjora i el Torre ja és gairebé cobert per negres núvols.

A la comunicació de les 21h 30 l'Acarín torna a parlar amb en Civis. Era difícil de creure que hi pogués haver algú altre allí dalt i l'Acarín l'intenta convèncer que potser es tracta d'alienacions produïdes per l'esforç desmesurat. Tement, també, que no li vulgui amagar la veritat, li diu que si es tracta d'un dels quatre que ho digui clar. En Civis s'esgargamellava fent-li entendre que era cert que hi havia un home a l'esquerra i que no era cap dels quatre. Després d'haver-nos equipat, gairebé ja sense claror, i amb el Torre cobert de núvols, emprenem la marxa cap amunt, posseïts per una estranya sensació. Qui podia ser, aquell misteriós element? Personalment, creia que no podia tractar-se sinó d'un andinista experimentat. Potser Peter o Jure Skvarca? Ce-

sarino Favá? De sobte, tenim una visió que mai no oblidaré. Retallat al cel gris, i trontollant, apareix sobre el fil de l'aresta de neu la silueta d'un home vestit amb un anorac vermell com nosaltres, ara caic ara m'aixeco, avançant en una cursa esbojarrada. Li crido que s'aturi, que acabarà dins una altra esquerdada o que s'estavellarà contra un bloc de pedra. No em fas i continua baixant, cau pel pendent glaçat i rodola fins que aconsegueix d'aturar-se clavant el piolet. L'aconseguim, l'encordem i li preguntem qui és: ens diu que és un periodista i que ha vingut a entrevistar-nos. L'Acarín el condueix al campament d'alçada mentre jo connecto amb en Civís i els altres companys que prossegueixen el descens. Els dic que ja hem recollit l'accidentat i convenim que demà ens trobarem al campament d'alçada, car el mal temps ha empitjorat i l'esforç de quatre dies d'escalada i el xoc emotiu sofert així ho aconsellen.

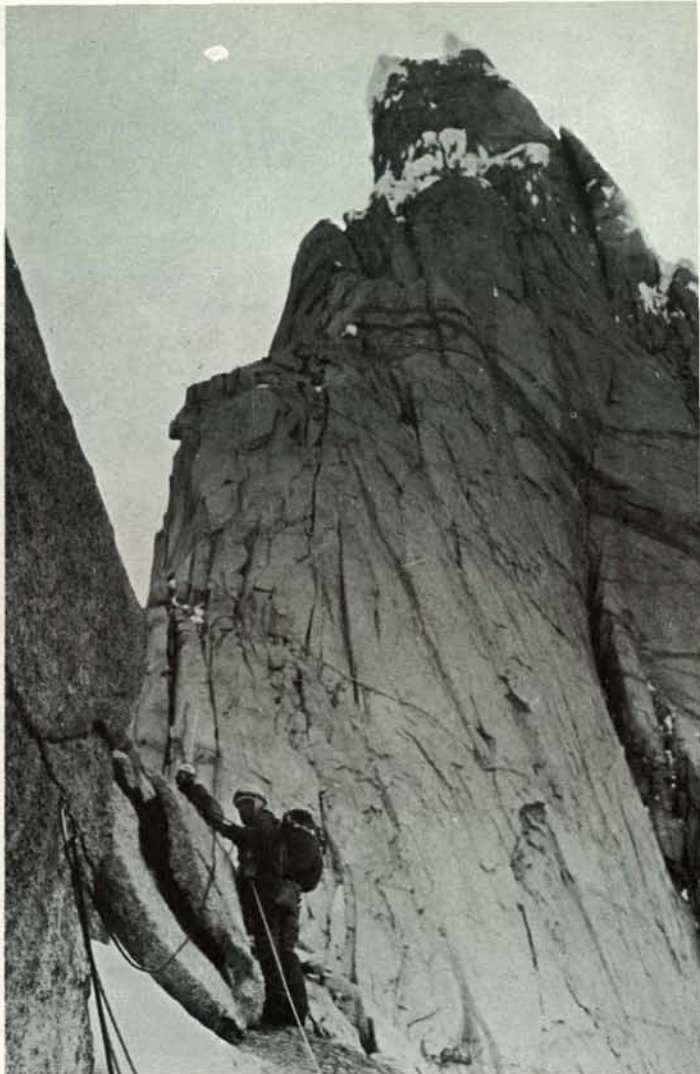
Proveïm el periodista de roba seca i aliments i li practiquem una cura d'urgència a base de vasodilatadors, ja que es queixava de fred als peus i a les mans. Amb molta sorpresa per part nostra ens pregunta per un company seu, de qui s'ha separat a mig matí. No en sabem res. Sortim pels voltants de les tendes i emetem un seguit de crits sonors i de **jodels** aguts. No obtenim cap resposta. Com que ja són les dues de la matinada anem a descansar.

L'endemà, el periodista es mostra recuperat i amb molta flemma es dedica a fer fotografies de l'emotiva arribada dels nostres companys, que han abandonat l'escalada del Cerro Torre per a socórrer-lo. No té la delicadesa d'interessar-se pel seu precipitat descens ni un mot d'agraïment. A mesura que es recupera treu importància al fet. Tot plegat, ens suscita una aversió envers ell. Després escriuria que havíem abandonat a causa del mal temps! Ben cert, que al món hi ha molts desagraïts!

Però ja som al dia 27 i el temps, a les immediacions del Torre (bé que cap al Fitz Roy i a la plana sigui bo) és francament dolent. Fins a tal punt que considerem que avui sí que hauria calgut abandonar l'escalada. El vent és el més fort que hàgim pogut trobar. El descens al campament base és molt perillós, ja que sovint ens fa perdre l'equilibri i ens rebot contra els blocs de la tartera, amb esmolades arestes de granit. El periodista es troba molt cansat, a cada moment ha de reposar i fa que la marxa sigui lentíssima.

Arribem, finalment, al campament base. Hi trobem l'altre periodista, que hi havia arribat feia poques hores després d'haver passat la nit en una balma als peus del Mocho. Ens sembla que hem arribat a casa. El vent no hi bufa tan fort i la sala d'estar i les tendes ens són familiars, a causa del temps que hi hem passat, obligats pel mal temps, abans d'aquesta temptativa. Els periodistes passen la nit a la tenda dels científics, que ja són a Rio Gallegos. Els deixem els nostres sacs i els prodiguem les nostres màximes atencions. Ens expliquen que són del diari i revista «Clarín» i que ens venien a entrevistar. Al campament base van trobar en Senent, en Raventós i el doctor Domènech que els van orientar per pujar al campament d'alçada. En van sortir el dia 25 a migdia, però no van poder arribar al campament d'alçada i van haver de fer un bivac. El 26 van continuar la marxa fins al moment que el fotògraf es va negar a continuar. Eren a 100 metres del nostre campament, però com que era instal·lat dintre una balma no el van saber veure. El periodista literari va continuar sol per la gelera, fins que va caure dintre una es-

Un delicat pas sobre roca, gairebé a tocar del collet damunt l'aresta que baixa del cim del Cerro Torre. Aquest coll assenya-la el punt màxim de progressió en l'intent realitzat.

querda. No sabem com en va poder sortir, car ho va explicar amb molta fantasia. Aleshores és quan va ser vist pels nostres escaladors.

El dia 29 som visitats pel comandant de la gendarmeria i uns oficials de l'exèrcit que vénen a saber alguna cosa dels periodistes. Celebrem un dinar de germanor, i després periodistes i militars ens abandonen i restem sols els sis expedicionaris.

L'endemà, dia 29, concebem alguna lleu esperança de millora del bon temps. El Torre es descobreix a intermitències. Podem veure que ha fet una gran nevada fins al punt que ens ofereix una visió hivernenca. Després, però, les tempestes s'ensenyoreixen de nou d'aquells paratges. Durant quinze dies, la pluja i el vent dominen la situació. El riu Torre puja tant de nivell que sembla que ens l'hagin canviat. Quan el nivell es normalitza veiem que el llit del riu ha canviat de fesomia, com si fos un altre paratge. Les hores i els dies costen de passar. Ens deprimeix el fet de veure que s'escurcen les possibilitats d'un nou intent al Torre. Calculem els dies de què encara podem disposar i decidim d'estar-nos-hi uns quants dies més, per si el bon temps ens permet

una altra temptativa al Torre o algun altre cim verge de la regió. Però el mal temps va continuar essent prohibitiu, fins a tal punt que ens va dificultar les operacions de desmuntar i traslladar el campament d'alçada, que vam dur a terme quan ja vam perdre definitivament totes les esperances d'un nou intent. D'altra banda, pel que fa a la programada segona fase al Cordon Moyano, ja havíem decidit el dia 28 que ens resultava impossible, car en aquella data la nostra intenció era la de dur un segon intent al Torre, on ja teníem equipats els nou-cents metres de recorregut de l'escalada del pedestal, cosa que ens hauria permès una ràpida ascensió fins al coll, en què també teníem situats material i queviures.

Quan, per fi, vam començar a desmuntar el campament base, ens posseïa una gran tristor difícil d'explicar. Érem la novena o la desena expedició que intentava el Torre i la segona que el mateix any tornava a Europa sense haver-lo conquerit. I la nostra decepció era tan gran per nosaltres mateixos com per la representativa de què anàvem conferits: la de la nostra entitat i la de l'alpinisme del nostre país. Només ens consolava pensar que no ens havien vençut les dificultats tècniques, sinó aquell absurd incident i, després, sobretot, el mal temps ininterromput. Car, segurament, sense la presència d'aquella periodista a l'esquerra de la gelera, l'endemà mateix el temps no ens hauria permès la lluita amb les superiors dificultats del Torre que llavors s'iniciaven.

Podem preguntar-nos: Quines experiències hem recollit d'aquesta primera expedició del Centre? Moltes. En tots aspectes: humà, tècnic, organitzatiu, estratègic i, sobretot, un profund coneixement d'aquella zona i d'una possible via d'escalada al Torre, conjugant l'experiència nostra amb la dels italians amb qui vaig poder parlar al retorn, quan vam fruit de la generosa hospitalitat de l'estància Rio Túnel.

Conservem una impressió inesborrable de la Patagònia, d'aquest paisatge grandios, ple de contrastos. Esperem que no serà la darrera vegada que la visitarem i... deixeu-nos-ho confessar, que intentarem de vèncer el Torre. És un cim únic al món, d'una esveltesa incomparable, sùmmun i síntesi de tots els atractius que la muntanya pot oferir a un alpinista.

De tornada, al nostre pas per Rio Gallego, som acollits de nou pel doctor Domènech a casa seva, tal com havíem fet a l'arribada. Donem les gràcies a tots els qui ens han ajudat, autoritats i particulars. La seva generositat ha estat realment exemplar. Hi ha contribuït l'amistat del doctor Domènech, tan estimat a tota la Patagònia.

A Buenos Aires ens manquen també hores hàbils per a regraciar totes les ajudes rebudes de moltes persones i de centres oficials, que ens responien promentent-nos tota mena de facilitats per al dia que hi tornem. No els podem pas esmentar tots, ni de bon tros. Però, si bé personalment, o oficialment pel Centre, ja han estat donades les gràcies a tots els qui ens han ajudat en la nostra empresa, voldria cloure aquests línies, en nom meu i dels meus companys, amb una sincera expressió de regraciament per a ells, per a tot el poble argentí, la meravellosa hospitalitat del qual no oblidarem mai, i també per a tots els nostres consocis i companys d'aquí que amb els seus esforços i amb la seva col·laboració van permetre de dur a terme la primera expedició del Club Alpí Català a la Patagònia Austral.

Un Rallye d'alta muntanya sense precedents

El XII Rallye de 1970 al massís del Cotiella

per **J. Senties**

No hi ha precedents, en molts aspectes, del Rallye d'Alta Muntanya 1970. Vegeu, si no:

a) Va ser una prova d'alta muntanya, sense gaires cims, i en canvi plena de dificultats físiques i morals.

b) Va presentar el major nombre de possibles obstacles per a realitzar-se normalment, i es va fer normalment.

c) Una hora abans de tancar-se la inscripció, aquesta constava de disset equips, i en tancar-se aquests eren noranta-vuit.

d) El Reglament presentava diverses modificacions i novetats, i encara, sobre la marxa, calgué introduir-n'hi algunes més.

e) Es disputava en un massís, relativament de segona categoria i, tanmateix, s'esgotaren els cartells, s'esgotaren els mapes, i s'esgotà la capacitat d'absorció de les previsions preses.

f) Fou un dels anys en què més retirades d'equips es van produir i, d'altra banda, en què més proporció de medalles d'or foren guanyades.

Aquestes sis circumstàncies tenen, naturalment, la seva explicació, i veurem com les sis corresponents explicacions formen com un reportatge de la prova.

Anem a pams, com diem els excursionistes quan les informacions periodístiques ens volen fer passar gat per llebre, i comencem pel primer.

ELS INICIS

Per manca de dies festius adequats, els únics aprofitables resultaven ser el diumenge 28 de juny i l'endemà dia de Sant Pere. Habilitant la tarda del dissabte dia 27, apte només per a l'aproximació des de Barcelona, quedaven només el diumenge i el matí del dilluns, car la tarda era necessària igualment per al retorn. Totes les regions pirinenques de més fàcil aproximació han estat ja incloses en anteriors Rallyes, i les altres, més llunyanes, necessitaven almenys tres dies o tres dies i mig. El massís del Cotiella es va presentar com una solució: si bé era un cim que no permetia gaires filigranes per a ascensions diverses, aquest defecte era compensable amb el sistema d'itineraris radials; era un massís pirinenc dels més propers entre els que encara no ha visitat el Rallye; i era un massís que per les seves característiques geològiques presentava certes dificultats, sense comptar que l'absència de mapes i guies a punt de solfa multiplicaven aquestes dificultats per X. Així fou. Per una banda, la manca d'aigua i de torrents vius i el trencat de l'orografia, i per l'altra les imperfeccions del mapa esquemàtic que fou possible preparar gràcies a diversos apunts d'alguns elements del CENTRE que havien estat al Cotiella i a diverses

visites pre-anteriors al Rallye d'elements de l'organització, que no pogueren superar tots els errors d'origen continguts en els mapes de l'Institut geogràfic i catastral i a la mateixa guia del CENTRE que, d'esquitllada, tracta la regió del Cotiella; totes aquestes circumstàncies, doncs, es calcularen com a palliatius de la, a primera vista, facilitat aparent de la prova. D'això va resultar que un Rallye amb un cim difícil, un germà seu també amb algunes dificultats, però que no deixava de ser una edició de butxaca del primer, i un cosí llunyà de poca envergadura va convertir-se en una veritable prova d'alta muntanya, en què calgué lluitar contra el temps (rellotge), contra el temps (calor), contra la set, contra la roca (muralls) i contra les roques (despreses).

ORGANITZACIÓ

Tres vegades calgué que membres de l'organització es presentessin sobre el terreny, per conjurar els elements civils, o millor dit civilitzats, que feien dubtós un feliç final. I com a final feliç no ens referim als discursos dels actes amb què es clouen totes les organitzacions, sinó al moment clau en què es presenta a l'arribada el darrer equip classificat. Dues de les bases de sortida (El Plan i Saravillo) no tenen carretera i els autocars no volen anar-hi, i va caldre llogar amb antelació dos petits mini-busos a Ainsa. Una altra de les sortides que al mateix temps era l'arribada (Barbaruens) no té tampoc carretera i ni els mini-busos no volen ni poden anar-hi, i calgué llogar dos camions forestals, prèvia sollicitud a la «Jefatura de Transportes Terrestres», per a poder transportar persones en lloc de pins, cosa que sembla més fàcil, però ja sabem com són les coses de la terra. No hi havia animals suficients, deien, per a pujar les tendes al Campament Intermedi del Pla de Riançés, i ens vam veure obligats a tota mena de gestions per a fer sortir dels seus estables els tractors de muntanya de quatre potes. No hi havia lloc per a dormir durant les poques hores disponibles entre l'arribada a Seira dels equips i la distribució d'aquests entre les diferents sortides i, per fi, s'obtingué la conformitat de l'alcalde, el tinent d'alcalde, el secretari, el patronat escolar i els mestres per a la utilització de les escoles de Seira. Cal remarcar que la conformitat de totes aquestes autoritats menys una no servia, però tinguérem la sort que totes aquestes jerarquies eren de bona pasta i totes ens prestaren el seu suport. I, finalment, les condicions atmosfèriques foren terribles tres dies abans, dolentes dos dies abans, amenaçadores la vigília, dubtoses en començar la prova i excel·lents a partir d'aleshores. D'això es desprèn que, després d'un cúmul de possibles anormalitats i d'un seguit de temences, tot va anar desenrotllant-se normalment.

INSCRIPCIONS

El Rallye d'Alta Muntanya número 1, també amb itineraris radials (l'únic abans del de Cotiella), celebrat amb motiu de la inauguració del nou Xalet d'Ull de Ter i el 50 aniversari de la fundació de la Secció de Muntanya —aclariments que donem cada any en parlar del Rallye, però que no, per això deixen de ser importants i certs— va donar un total de 21 equips inscrits (63 participants). Els Rallyes següents, per mor de la multiplicació de cims a guanyar i de dificultats a superar, van mantenir més o menys aquesta xifra que fins al cap de tres o quatre anys no comença a guanyar alçària, i arriba a culminar amb la

De bon matí, els equips participants al Rallye van arribar al cim de Las Coronas (fotografia: Llaudó).

xifra de 63 equips —l'any de la regió de la Maladeta—, set dels quals eren de la regió castellana. Posteriorment, s'ha mantingut el total d'equips inscrits entre els 50 i els 60. ¿Podia suposar-se que si el dia abans de tancar la inscripció s'havien inscrit 7 equips i una hora abans del darrer dia 17, aquesta xifra arribaria als 98 a les dotze de la nit, moment en què es va inscriure el darrer de la cua, tots ells equips catalans, amb dos autocars especials fletats per dues entitats comarcals? Podia o no suposar-se, però un cop comprovada la realitat, no hi havia lloc a ganyotes d'admiració ni a exclamacions de sorpresa: el massís del Cotiella és poc conegut entre els excursionistes catalans, perquè dintre de la seva proximitat és llunyà, i quan s'ha fet l'esforç de fer 250 km i es pensa que amb 50 o 100 més es pot anar a la Maladeta, als Posets, al Mont Perdut i a tants d'altres grups de cims famosos i tres-milencs, les cames (o les rodes de la moto i, últimament, del cotxe) se'n van soles carretera enllà i adéu Cotiella. Mentre que amb motiu del Rallye, l'organització facilitava l'oportunitat, el transport, les tendes o la seva instal·lació, el suport moral, les possibilitats en cas necessari d'auxili o ajuda, etc., etc., i així molta gent que no havia pensat en el Cotiella o hi havia pensat esporàdicament, o hi havia pensat insistentment, però sense plasmació pràctica, va pensar ara en el Rallye de 1970, però llegint sempre a la portada el mot «Cotiella» i no el compost «Alta Muntanya».

PIC REDUNO 2559 PIC YALI 2708

COTIELLETA 2711

PIC DE COTIELLA 2912

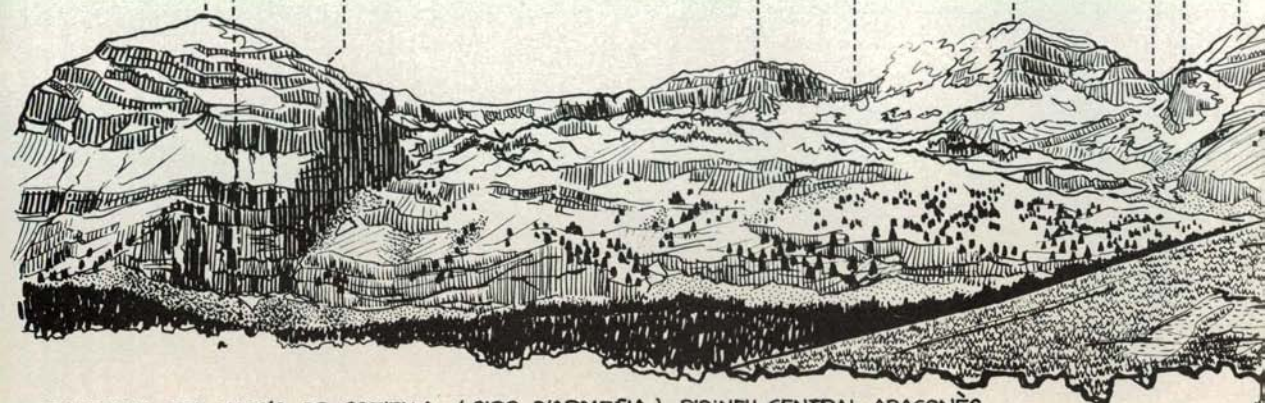
LAS CO

IBON D'ARMEÑA

COLL DE COTIELLA

COLL DE LAS BRUJAS 21

PIEDRA BLANCA PIC D'ES

PANORAMA DEL MASSÍS DE COTIELLA (CIRC D'ARMEÑA) PIRINEU CENTRAL ARAGONÈS

COMARCA DE SOBRARBE.

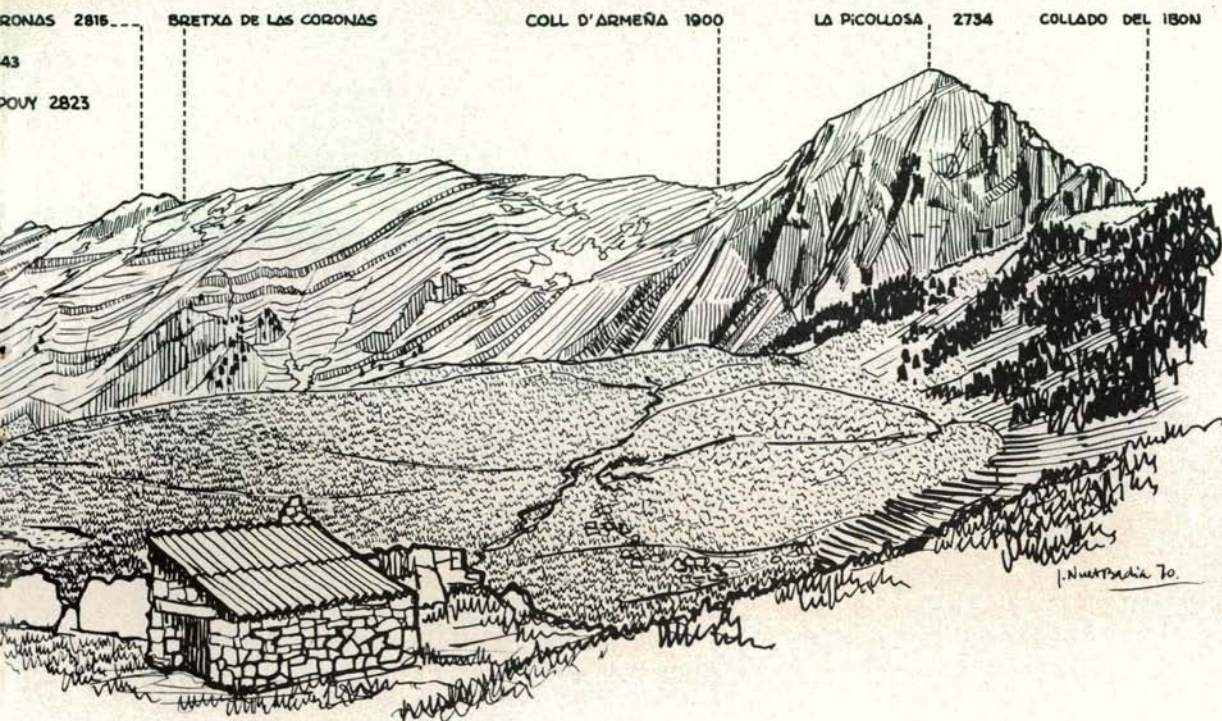
VIST DES DE LA CABANA DE RIANCÉS 1740

I aquesta darrera afirmació és la clau dels 98 equips inscrits (294 participants), gairebé cinc vegades més que fa onze anys, i és també la clau de moltes altres coses d'aquest Rallye.

REGLAMENTACIÓ

Es clar, un sol cim amb recorreguts radials, per al primer i principal dia, obligava a algunes modificacions en el reglament, a fi de poder establir certa diferenciació entre els equips segons la capacitat demostrada. No hi havia altre camí que el que sempre ens ha repugnat, que és el de l'horari o temps esmerçat i comparat. Comparat, amb què? En una posició totalment excursionista, comparat amb el temps calculat per cada equip. Però, i si algun equip volia fer el viu, i donava un temps llarg, i després s'asseia en un raconet, i feia coincidir el seu temps amb el calculat? Tindria un avantatge sobre els altres que haguessin actuat de bona fe.

No era d'esperar que cap equip d'excursionistes volgués aprofitar-se de la innocència dels altres, però Déu-nos-en-guard d'un mal moment o d'una mala idea, i ho vam prevenir amb l'establiment d'un temps secret lliurat en sobre tancat a la Federació, que també serviria per a establir diferències amb el temps esmerçat. La diferència entre T. calculat i T. esmerçat s'establí únicament per excés i per defecte. L'objecte era que si algun equip esmerçava menys temps del calculat, tingués l'oportunitat d'acostar-se al T. secret que era de suposar que s'acostaria més al temps real. Però... Un altre però i aquest sí que és de debò. A la reunió de delegats i capitans d'equip, un d'ells apuntà la possibilitat que donant com a temps calculat el temps màxim disponible, tota penalització per aquest capítol quedava allunyada orgànicament, és a dir, absolutament. L'organització va fer-se el distret, i va esperar el moment de rebre

les declaracions de temps calculats per si algun equip volia aprofitar-se de la innocència dels restants. La realitat obtinguda, en què més aviat eren tots els restants que anaven a aprofitar-se de la innocència d'un o dos equips, ens va moure a sol·licitar de la Federació, l'anul·lació del capítol corresponent, i a obtenir-la. Santa innocència!

Una altra modificació, suggerida per les condicions momentànies del Cotiella i dels seus faldars, era la d'evitar la possibilitat que l'obligació de portar piolet i crampons es convertís en un enfarfec desagradable i inoperant. L'autorització al Director del Rallye d'anul·lar aquesta obligació si es creia necessari fou utilitzada per aquella per a fer contents tots els equips, almenys en aquell moment en què els va ser comunicada aquella facilitat.

En contrast, una modificació que no s'establí en la reglamentació i les instruccions, però que després calgué aplicar, va ser aquella segons la qual cada equip, si bé haviat trobat la seva tenda instal·lada, havia de desmuntar-la i tornar-la ja plegada, per a fer possible el transport de retorn de bon matí gràcies als matxos i als camions que després haurien de recollir els 300 participants fins a peu de carretera i d'autocar. Amb tot i això, l'Agència va trigar quatre o cinc dies a tornar-les fins a Barcelona i l'organització una setmana per a retornar-les a les entitats participants. Qui sap quan haurien pogut ser retornades, seguint els costums d'anys anteriors, tenint en compte que les tendes no eren 60, sinó més de 100.

MATERIAL

A la secretaria de la Secció hi ha encara restes de cartells i mapes d'altres Rallyes. De l'actual només en resten els exemplars de mostra. Hi va contribuir que el cartell, obra de l'amic F. X. Gregori, va resultar d'una bellesa de color i

tipografia poc corrents, i que ara és moda això dels «posters», que en català de **Tuset Street** no vol dir altra cosa que «cartells» en català del carrer de Paradís. També hi va contribuir que el mapa, confeccionat per l'amic Joan Sabadell amb tota la seva bona voluntat i possibilitats humanes, no era apte per a cardíacs topogràfics, i la seva edició fou reduïdíssima, tant, que a causa de la nombrosa inscripció, molts controls i organitzadors no en tenen. Teníem ja previst que la celebració del Rallye donaria com a resultat l'aclariment de moltes confusions i, efectivament, molts equips han promès la seva col·laboració per a omplir els buits i reformar els nous, i així que la compilació estigui completada, se'n farà una edició definitiva.

RESULTATS

La duresa de la prova, a causa del terreny i la distància, i el fet innegable que molts equips es varen inscriure pensant que tot plegat es tractava d'un Montseny una mica Montsec, i d'altres pensant que no, que era un Montnegre una mica Montblanc, però que el que valia era fer el Cotiella i no la puntuació, va fer que més del cinquanta per cent dels equips (52 entre 98) no es classifiquessin.

Per contra, el fet que els equips classificats fossin en la seva majoria equips experimentats, va fer que les medalles d'or fossin adjudicades a gairebé el cinquanta per cent del total (22 entre 46) i que les de plata fossin per a nou equips més. I consti que no hi ha concessions per part del Reglament ni del sistema utilitzat. N'és prova palesa el fet que 195 punts separen els equips amb medalla d'or entre el primer i el darrer; 180 punts hi ha entre el primer i el darrer amb medalla de plata, i són 1.915 punts els que poden comptar-se entre el primer equip amb medalla de coure i el darrer classificat. Demostració cabdal que existí un nombrós grup d'equips conscients, experimentats, formats i amb facultats físiques adequades, dels quals uns amb millor visió del conjunt sofrien poques o cap penalització, i altres amb una mica menys de sort, o de vista, o del que fos, carregaren amb alguns punts negatius més, mentre que la resta dels equips es componia dels que es conformaren, a part de fer el Cotiella, amb classificar-se en el lloc que fos. Esportivament, tan meritoris són els uns com els altres.

DIRECCIÓ

Els primers anys, Lluís Puntís, ex-president de la Secció de Muntanya i de la Comissió de Jovent, fou un gran puntal de l'organització del Rallye, encara que el director n'era Josep M. Sala. Fins l'any passat, Lluís Puntís ha dirigit tots els altres Rallyes, carregant, a més, amb una bona part del pes de l'organització. Aquest any de 1970, per primera vegada en la vida del Rallye, Lluís Puntís, si bé intervingué en els primers treballs preparatoris, ha estat absent totalment de la direcció, organització i celebració del Rallye d'Alta Muntanya. Motius particulars li ho han impedit. Nosaltres esperem que aquestes motivacions hauran desaparegut l'any vinent. Ho esperem, ho desitgem i hi confiem, perquè ens ha costat Déu i ajuda portar a terme el XII Rallye sense gaires entrebancs. Però sort hem tingut de la col·laboració dels joves membres de la Comissió de Vocals-Guies que han compensat amb el seu entusiasme incansable la seva inexperiència en aquestes organitzacions.

RESUM

Com saben tots els que han pres part en el Rallye, i els que han llegit la Circular, i podran saber des d'ara els que llegeixin MUNTANYA, el Rallye es disputava el primer dia sortint indistintament de set bases: 40 equips ho feren des de Campo, 4 des de Samper, 3 des de Laspuña, 10 des de Badain, 12 des de Saravillo, 6 des del Plan i 23 des de Barbaruens, que era el que podríem anomenar la via normal. Els participants que havien anat arribant durant la tarda i el vespre del dissabte a Seira, en sis autocars especials i una trentena de turismes, van ser distribuïts a les 3 de la matinada entre els sis primers punts de sortida en els autocars i els dos minibusos (aquests, a causa de la pista estreta, fins al Plan i Saravillo). A les 5, i en dos viatges de camió, foren traslladats a Barbaruens els equips corresponents. Durant el dia anterior i el matí del diumenge, els matxos efectuaren catorze viatges per a portar les tendes fins al Pla de Riançés.

A primeres hores de la tarda començaren a arribar equips al Campament. El primer d'arribar correspongué a l'itinerari de Campo, que va donar el major percentatge d'arribades, perquè també n'havia donat el major de sortides. En tancar l'arribada per haver completat el temps màxim total, mancaven una vintena d'equips, part dels quals eren dels itineraris del Plan i de Saravillo, que per haver topat amb una de les imperfeccions del mapa i no haver sabut o pogut reaccionar a temps, van passar-se de temps. A darrera hora mancaven només sis o set equips que es traslladaren pel seu propi peu a Seira, o foren recollits l'endemà per l'organització. El cas és que, tècnicament, cap d'ells no va perdre's ni va passar la nit en condicions perilloses, cosa que diu molt, si no de les seves facultats, sí de la seva habilitat a sortir del pas.

Els equips que arribaren fora d'hora i altres que arribaren sense haver passat el cim del Cotiella quedaren fora de competició. Uns setanta equips havien de prendre la sortida l'endemà. Alguns d'ells demanaren que els fos autoritzat de substituir el cim escollit (Coronas o Picollosa) pel descens directe a Barbaruens. Uns aires dolents, de què ara no és hora de parlar, i que bufaren amb desagradables remolins en la ment d'alguns altres equips, els mogueren a exigir el compliment de la Reglamentació, i calgué passar per allí o per la porta, i aquesta era tancada. Tot plegat, que quasi una vintena d'equips, aclaparats de fatiga o de desil·lusió, optaren per abandonar sense més. Com a conseqüència, uns quants equips es dirigiren al cim de las Coronas, uns altres al cim de la Picollosa i els altres baixaren cap a Barbaruens. En el transcurs de la segona jornada, només quatre equips es retiraren, perquè la tria ja s'havia fet durant el primer dia, i durant la reunió de delegats deguda a una concepció orgànica (i ja és el segon cop que se'n acut aquesta paraula) de la reglamentació, a contracor de la pròpia organització.

Sis viatges de camió portaren els participants a peu d'autocar, i autocars i turismes traslladaren a tothom a Graus, on es va fer el tradicional dinar de comiat, presidit pel vicepresident del Centre, Josep M. Sala Albareda, en representació del senyor Josep Ventosa, absent del país; pel director del Rallye, Enric Nosàs Sisquella, en representació de l'organització, i pel president de la Federació Catalana de Muntanya, Francesc Martínez Massó, en representació oficial.

Resultats oficials aprovats per la Comissió Tècnica de Proves de la F. C. de Muntanya

Medalla d'or: Secció Excursionista del Club Natació Igualada (Josep Bou, Josep Baldalló i Francesc Bou), Agrupació Excursionista Muntanya, de Barcelona (Agustí Gil, Llorenç Cúsac i Francesc Garcia), id. (Robert Rogé, Lambert Tatay i Salvador Ibàñez), Club Muntanyenc Sant Cugat, de S. C. del Vallès (Ramon Pros, Orland Pons i Pere Pérez), Agrupació Excursionista de Catalunya, de Barcelona (Salvador Lòpez, Antoni Villena i Manuel Sánchez), id. (Josep M.ª Villena, Josep Fluvià i Miquel A. Martínez), id. (Jordi Pino, Pere Palau i Miquel Bumdi), id. (Jaume Fernández, Josep M.ª Casafont i Francesc Estanyol), Agrupació Excursionista Talaia, de Vilanova i la Geltrú (Joan Ferrer, Josep Blanes i Francesc Montaner), Agrupació Excursionista Icària, de Barcelona (Joan Domènech, Joan Arnau i Ferran Noguissa), Unió Excursionista de Catalunya (Andreu Giménez, Josep L. Pérez i Josep L. Balles), id. (Joan Bertran, Josep L. Dolcet i Joan Tejada), id. (Jordi Ferrando, Josep L. Ramon i Fermí Galan), id. (Alex Alon, Andreu Sorrosal i Emili Tolaquera), id. (Josep M.ª Calvet, Esteve Antic i Joan Portés), id. (Antoni Céspedes, Ricard Godia i Albert Pàmies), id. (Carles Bayant, Carles Ferràndiz i Salvador Viola), Foment Excursionista, de Barcelona (Eduard Ruiz, Miquel Casas i Marcel Uriguen), Centre Excursionista de Catalunya, Barcelona (Albert Biete, Xavier Martínez i Jordi Valero), id. (Jordi Roca, Josep Casanovas i Benet Cobo), id. Fèlix Burgada, Joan Mestres i Emili Rovira), id. (Joan Miquel Santandreu, Josep Vilaseca i Lluís Marco). **Medalla de plata:** Club Muntanyenc Sant Cugat, de S. C. del Vallès (M. Pros, R. Puig i J. Marcet), Agrupació Excursionista de Catalunya, de Barcelona (Carles Mitjà, Josep Navarro i Jordi Creus), id. (Enriqueta Artó, Margarida Royo i Montserrat Cots), Agrupació Excursionista Talaia, de Vilanova i la Geltrú (Assumpta Puis, Núria Albà i Margarida Paterna), id. (Enric Garriga, Salvador Baig i Marcellí Ferrer), Agrupació Excursionista Col·legi Casp, de Barcelona (Joan Ignasi Lleó, Antoni Cabré i Alfons Ferrer), Unió Excursionista de Catalunya (Miquel Batet, Rafael Aliaga i Tomás Gisbert), id. (Miquel Martín, Josep Trias i Xavier Odena), Agrupació Científic Excursionista, de Mataró (Jaume Samper, Agustí Sanàbria i Ramon Armengol). **Medalla de coure:** Agrupació Científic Excursionista, de Mataró (Ramon Bofill, Miquel Sala, Antoni Batlle), id. (Víctor Ligos, Manuel Comas, Manuel Punsola), Agrupació Excursionista Muntanya, de Barcelona (Carme Hernández, Joana Hernández, Teresa Simó), id. (Lambert Tatay, Narcís Lecha, Josep Rogé), Agrupació Excursionista de Catalunya, de Barcelona (Carles Roca, Miquel Rico, Miquel Casas), Agrupació Excursionista Talaia, de Vilanova i la Geltrú (Josep Planas, Isabel Romau, Helení Marqués), Club Excursionista Pirinàic, de Barcelona (Joan Gallego, Miquel Ara, Salvador Parés), Agrupació Excursionista Icària, de Barcelona (Maria Elena Sintas, Montserrat Díaz, M.ª Carme Vila), Unió Excursionista de Catalunya (Joan M. Vilaplana, Albert Recio, Ferran Herrero), id. (Balduí Pagès, Antoni Enjuanes, Josep M.ª Martorell), id. (Daniel Oriol, Miquel Ogoya, Francesc Pedrol), id. (Victor Palacios, Antoni Caballeros, Jordi Orioz), Centre Excursionista Els Blaus, de Barcelona (Josep Sanmartí, Enric Gelabert, Antoni Borràs), Grup Excursionista Manlleu (Jesús Cuesta, Francesc Bertran, Eduard Ferrer), Centre Excursionista de Catalunya, de Barcelona (Salvador Castell, Teresa Gotzems, Joan Costa), id. (Maria Queralt, Josep Riba, Armand Tosquellas).

Equips inscrits: 98.

Equips sortits: 96.

Equips retirats: 46.

Equips desqualificats: 3.

Equips classificats: 47.

L'ÀNIMA SOLITÀRIA

per **Francesc Borrell**

*Al segon concurs literari per a juniors convocat pel Centre, fou premiat el treball **L'ànima solitària**, del qual és autor el jove de quinze anys Francesc Borrell i Carrió. En reproduïm uns fragments que donaran idea de la seva notable qualitat literària i de la justícia amb què li fou adjudicat el premi.*

Alt Empordà. Un dia qualsevol en un poble qualsevol.

—La pastura era lluny, jo hi restava durant la temporada. Quin temps, aquell! Me'n recordo, fins i tot, d'un cop que vaig perdre ovelles en una tempesta.

El vell que em parla ensenyava les dents en un esforç per oblidar. Són corcades i brutes de tabac.

—Jo era pastor d'una casa molt rica, can Ton. Quan va morir l'amo, jo també era vell. Ara és can Pixa-llits.

M'està confiant la seva vida. Per què ho fa, si jo sóc per a ell un desconegut? Continua garlant:

—Passava fam, allà. Però era millor que baixar al poble, que quedava a mig jorn de camí.

Està assegut sobre un banc de pedra, a la plaça major, prenent el sol. Li havia demanat informació d'un corriol. Es descorda un botó de la camisa, bruta com els pantalons de vellut i com el seu cos sencer. Grans sécs li tallen la cara amb prodigalitat, i, quan fa alguna ganyota, es contrauen i li donen un aspecte de belitre. Els cabells blancs, d'aspecte greixós i groguenc, li sortien de la boina, forçosament llardosa.

—Vaig anar a escola. Era molt bon estudiant. Quan ho vaig haver de deixar, em comprava llibres. M'agradava saber, però vaig comprendre que és inútil...

El miro. Els nostres ulls es creuen. Auguro que no parlarà més, i ho endevino. Ens acomiadem:

—Adéu, nois. Us veuré quan torneu.

—A reveure!

Quantes frustracions, quants desigs, quant de temps que deu haver viscut! Només pretenc ésser el cronista d'aquests pensaments, una mica d'aquesta vida, i molt de les ànimes solitàries.

El vent xiulava entre els arbres de la carena. De sobte pensava. Pensava intensament, amb tota consciència:

«Per què sóc així?»

La pregunta era estranya, però, a la vegada, plenament sentida:

«Per què sóc aquest? Per què sóc aquest que sóc?»

El tirapeu reposava entre les seves cames. El mirà. Hi va veure antics records: El seu pare, amb aquell lluc d'avellaner, els dies en el femer, esperant que es «cogués», les estones perdudes gravant l'escorça...

I ho comprengué.

«Sóc jo perquè no sóc altri. Perquè sóc en Joanot, l'únic que té aquest tira-peu i aquest ramat.»

Es sentí satisfet de la deducció.

Ara les ovelles pasturaven reposadament, com sempre.

«No tenen pressa. Saben que tenen temps, molt de temps.»

Al prat no hi ha temps de tant que n'hi ha.

Cada segon és l'eternitat. Cada segon en té molts. Molts segons que faran un minut. I aquest farà una hora. Però les hores i els minuts es confonen. Car a la soledat del prat els minuts i les hores són immensos, incommensurables. Són petites eternitats. I les eternitats són iguals. Però, en el record, sols hi quedarà pols.

La pols d'un temps irremeiablement perdut.

* * *

El crepuscle arribà. La claror rògenca ho cremava tot.

A poc a poc es permutà per fosc.

El gos clapà les ovelles, secament.

L'ona d'escuma es posà a caminar.

«On són les meves?»

Enmig de la blancor distingí una taca més neta.

«Mai no es barregen amb les de l'amo.»

A la llunyania, la vall, gairebé no perceptible, ara amb l'últim crit del sol.

«Qui pogués viure a la vall...! A la vall hi ha la ciutat.»

La ciutat era la riquesa, i era, a la vegada, una sensació d'enveja i pessimisme, perquè el feia adonar-se de la misèria en què vivia. Una pobresa acceptada pel fatalisme de la tradició.

«No s'hi pot fer res! D'amo i de senyor, se n'ha de venir de mena. Qui sóc jo? Sols sóc un pobre pastor, fill d'un pobre pastor, i nét, a la vegada, d'un pobre pastor; tots ells ja morts i oblidats. Ells en canvi... Ells són senyors. Els seus pares sí que foren grans homes; i els seus avis; i igualment ho seran els descendents. És just que nosaltres els servim. Nosaltres que no valem.»

Sentia tristesa i resignació. Una resignació que es convertirà en un sentiment profund d'infelicitat.

Inconscientment pensà en la seva mare. Amb ella hi havia felicitat.

«Qui pogués tornar a ésser petit!»

Mirà el seu gos. I sentí, per ell, una gran estimació.

—'Fúria!', vine aquí, gosset meu, vine aquí.

* * *

La vegetació envoltava el caminol, com una immensa gola.

La vegetació envoltava el caminol, com una immensa gola.

—«Corre, corre!» —li deia una veu.

«No, no! No haig de tenir por. No hi ha bèsties perilloses per ací. Per aquests encontorns només hi sóc jo. Tot sol.»

L'últim mot ressonà en son cervell.

«Sol, sol, sol...»

—«Corre, corre, corre! Estic sol, sol.»

«Per què? Sóc amb el bestiar. A més, tinc la 'Fúria'. Ell no té por.»

—'Fúria' —cridà—, 'Fúria', vine aquí.

La nit s'havia fet tan espessa, que quasi no es veia el corriol.

—'Fúria!', vine aquí, no em sents?

«(Satan m'espia, Satan em cerca!) Però, què dic? M'he tornat boig? Aviat arribaré. (Satan és rera. Em saltarà al damunt. Ara!)».

Es girà violentament. La seva mirada topà amb la negror.

«És aquí al davant. No el puc veure.»

Llençà un roc a l'espai. Silenci.

—Corre, vés-te'n, fuig! —repetia la veu de la irracionalitat.

—«Prou! Oh Déu meu, salva'm! Mai més no tornaré a pecar. Perdoneu-me.»

La 'Fúria' li llepava la mà.

—Ah! Ets tu. Què no m'escoltaves?

* * *

Dins la cabana, revolcat entre mantes i pells, tot era diferent.

«He tingut por perquè no hi estic acostumat. Hauria hagut de tornar abans.»

Per un forat del trespòl, mil estels riallers pampalluguejaven. Sortí fora. El gos féu un moviment de desplaença.

La nit era meravellosa. Les bèsties reposaven. Amb el tirapeu fa aixecar la vaca. S'hi ajaçà. L'herba estava molt calenta.

«És rar, el cel. No, el cel no és rar. El cel ha estat sempre igual. Sóc jo que el veig diferent.»

Per en Joanot ni les estrelles ni la naturalesa no podien ésser interrogants. Perquè era part d'aquesta. Per això la intuïa. Però davant de l'espectacle sublim de la Via Làctia no pogué evitar la pregunta:

«Què són, els estels?»

Una pregunta que sols la irracionalitat o la religió podien respondre.

El Carro Gros, El Carro Xic, l'Estrella Guia; totes brillaven com mai, totes li transmetien un missatge d'infinita grandesa i al mateix cop d'insignificància.

Al seu entorn tot era fosc. Solament mirant dalt hi havia la llum.

La son li tancà les parpelles.

Els puntets es feien més grossos, s'acostaven.

En Joanot somniava.

* * *

L'aigua havia travessat tots els plàstics amb els quals en Joanot es protegia.

Els llamps s'allunyaven; ja no més precés. La calma tornarà.

Les gotes petites d'aigua s'arrapaven a la cara, i queien com mil llàgrimes enganxifoses.

La intensa humitat penetrava fins al moll de l'os.

Les bèsties patien. Monotonia.

De tant en tant, un raig de vent, una esgarripança.

El fang s'arrapava a les botes i pujava per les cames imperceptiblement.

Una típica olor feria el nas.

Fam.

«No podré encendre foc.»

Novament la sensació de fracàs i frustració.

«Puc munyir la vaca.»

Ho va fer.

La bèstia estava de nou ajaçada. S'hi arrapà.

La boira flotava, diàfana, entre els avets, la barrancada...

Aquell vel grisós, quasi blanc, donà pas a la foscor. I la nit s'esdevingué, amb el fred, tot d'un plegat.

Gairebé no va dormir.

«Quants deuen estar en un llit tou?»

Tremolava.

* * *

El paisatge, de tanta quietud, semblava tenir una sola dimensió, semblava ésser irreal. En Joanot es sentia sol. I es posà a fer gestos en l'aire. Després callava avergonyit. Talment com si algú l'hagués vist.

«No siguis ruc.»

—Però potser des del coll...

«No, home, no hi ha ningú.»

Ara s'averkonyia d'haver-se interromput tan sobtadament. Sentia que pensava i no pensava. Deixava que les idees corressin lliurement. Les imatges s'associaven liberalment, sense esforç, sobreposant-se en imatges abstractes i incongruents.

«Em podrien estar espiant, sempre m'haurien pogut estar espiant (sempre m'han estat espiant, sempre...), alguna cosa que m'espia sempre darrera l'esquena, des de fa anys.»

S'enrojolà.

«No, només m'espia quan jo vull. (I per què m'han de voler espia?). M'espian perquè saben que sóc important. Això és un somni fet per mi. Per això em guarden, perquè sóc el més important..., l'únic..., el millor.»

Es deixà anar en l'esclat de narcisisme. Les figures perdien intensitat, es feien fluïxes, lentes, a penes eren pensades. Es personalitzaven entorn d'ell.

«(Sé que no és cert el que penso, és mentida. Per què ho penso?)»

Però aquells somnis li eren necessaris. Li agradava pensar-los. En aquell món oníric no hi havia lloc per a ningú més.

* * *

Es despertà dejorn. La Natura encara dormia. No havia sortit el sol. A mida que es desvetllava, semblava que els colors i el soroll també ho fessin.

El cel s'embevia de rojol, que s'estenia, impregnant-se, absorbint-se, i, finalment, s'afeblia per a donar pas a la blavor, amb l'astre rei.

Els verds de la vegetació tenien mil tonalitats, des dels més vius als més esmoreïts.

«Avui me'n vaig. Adéu, boscos; adéu, pastura.»

—Adéu, adéu! —semblaven respondre.

«Adéu, adéu, adéu...»

Aviat arribarien les neus, el fred. Els arbres dormirien el seu somni hivernal. Tot estaria mort fins que ell retornés. I potser se n'adonaven, i per això deien:

—Adéu, adéu.

Malenconia de comiat. Potser el pròxim any no reveuria els boscos. Potser fins i tot no viuria...

Una part del seu ésser volia quedar-se. Però recordava les hores passades. Unes hores buides, terriblement buides. Unes hores ni felices ni infelices. Unes hores que sols eren això, hores; que sols tenien temps, temps, i buidor, buidor.

—Adéu, adéu... —La veu es confonia amb el vent.

«Totes les vides són això. Qui guardaria el ramat si no fos jo? Sóc útil i necessari.»

Què és la utilitat? Per què s'ha d'ésser útil? És profitós ésser útil? Algun dia, potser, en Joanot s'ho va preguntar. I devia adonar-se de la manca de sentit d'aquesta roda que se'n diu progrés.

Acabava l'esmorzar. Es posà en camí.

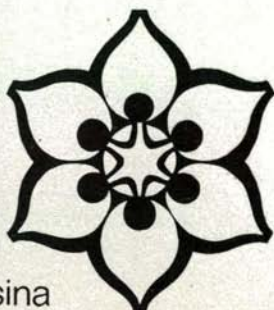
—Adéu, adéu... —es tornava a sentir.

«Déu ser el vent.» Però va contestar:

—Adéu, adéu. —Molt fluix, perquè ningú no el sentís.

FLORS DE MUNTANYA

per ramon pujol i alsina

Quan sortirà a la llum aquesta ressenya, ja no quedarà res al nostre Pirineu de l'esclat meravellós dels mesos de juny i juliol. Les nits ja es faran més llargues, el fred començarà a fer de les seves, i l'herba dels alts pasturatges perdrà la gerdor, i s'anirà enrossint. Seran aquells dies clars de començament d'octubre, d'aire transparent, horitzons profunds i carenes perfilades sota el blau del cel. Quina meravella, un bell dia de tardor, trescant pels cims, i en baixar a la vall embadalir-se amb la plugeta d'or dels bedolls, i la flama encesa dels pollancrel!

Aquesta primavera i estiu han estat particularment bells al nostre Pirineu. Molta neu fins ben tard, alimentant abundantment estanys i riberes, saltants i xaragalls, aigua, aigua que tot ho vivifica! Quina florida pertot arreu! Ha estat un any, que els que hem crescat per la muntanya, hem de regraciar al bon Déu per la bellesa que a mans plenes ha vessat per cims i valls, per a la joia i el gaudi nostres.

I ara anem al comentari corresponent als tres dibuixos, d'altres tantes flors, del període vernal encara.

1 *Daphne Mezereum* L. (Dafnàcia). Noms vulgars: olivereta, lilà bord.

Arbust de 50 a 100 cm., dret, ramificat, gris, puntejat de bru. Branques molt fulloses a l'àpex, fulles oblongo-lanceolades, d'un verd tendre, caduques. Coetànies amb les flors o posteriors. Flors rosades, oloroses, geminades o ternades en petits fascicles laterals formant una espiga. Florida de març a maig. Es troba als llocs emboscats de l'alta i mitja muntanya. Personalment, n'he trobat a la Molina, Núria i prop de la Font del Saüc (Setcases).

2 *Narcissus pseudonarcissus* L. (Amaril·lidàcia). Nom vulgar: narcís de muntanya.

Bulb ovoide. De 2-4 fulles, linears obtuses, dretes, generalment més curtes que la tija. Flor groga, inodora, solitària i penjant. Espeta embainadora, ovada, blanca escariosa. Florida de març a juliol. Es troba als boscos i prats de la zona pirenenca i pre-pirenenca.

3 *Primula elatior* (Primulàcia). Rizoma curt, amb fibres molt primes. Fulles rugoses, reticulades, lleugerament peludes per sota i verdes de les dues cares. Flors d'un gros pàlid, en umbel·la multiflora, unilateral. Inodores. Peduncles de 10 a 30 cm. Florida d'abril a juny. Prats i boscos ombríus de les muntanyes. N'hem vist darrerament, en abundància, a la Molina, Núria i Salòria. Nom vulgar: primavera, cucuts.

1

2

3

Reducció 1:2

Escalades a Montserrat Primera al Serrat de les Onze per la paret dels Diables

per **Hermenegild Carreté**

Barcelona, 25 de maig de 1970. — Una cordada del C.A.D.E. formada per Emili Gil, Xavier Pérez i Gil i Ramon Galí, ha vençut la paret dels Diables, després d'un laboriós treball d'equip on s'han esmerçat molts caps de setmana. Aquesta nova via ha estat distingida amb el nom del nostre C.A.D.E.

Per estímulo de les generacions d'escaladors, en constant renovació, la muntanya de Montserrat posseeix recursos inexhauribles en les agulles i parets que li han donat una fesomia única. Alguns d'aquests recursos són prou durs i difícils, i atreuen constantment l'atenció de l'escalador enamorat de les emocions fortes. En aquesta muntanya hi ha vies d'escalada per a tots els gustos i facultats, des de les fàcils Saques fins a la complicada agulla Fina dels Naps de Baix.

Al detallat mapa de la muntanya, creat per Ramon de Semir, hi ha registrades 584 acotacions, i moltes d'aquestes altures corresponen a agulles, algunes de les quals han estat ja escalades pels quatre vessants. A l'eixam d'agulles cal afegir nombroses parets i canals, per on els nostres escaladors han anat obrint camí, des de fa més de 35 anys. Ha passat a la història aquella llarga època montserratina, en què l'escalador amb empenta es passava el diumenge pujant a les agulles, una darrera l'altra, si volia tornar a casa satisfet. Actualment són ja nombroses les vies d'escalada catalogades com de mig fons, on es pot esmerçar una jornada de més de sis hores, amb dificultats de tota mena. Cal estar molt preparat per afrontar aquestes parets, car hi ha maniobres prou complicades i amb llargades de corda que semblen una ratera, on és quasi impossible de tornar enrera, si no s'ha equipat prèviament per a la retirada.

La paret dels Diables, situada a la regió de Sant Jeroni i al vessant Est del serrat de les Onze, no podia esperar més l'escomesa dels escaladors montserratins. Ells han trobat en aquesta llisa paret una via lògica, gens complicada i d'una dificultat alta i sostinguda, però no extrema. Aquesta via es caracteritza per un acusat díedre que la senyala de dalt fins gairebé a baix de tot. És inconfusible, i es pot admirar amb plena fruïció des del repeu del Cavall Bernat, anant pel camí de l'Arrel. Allargant l'esguard vers el N.W. es descobreix un seguit de serrats, contraforts i cingleres, amb parets de més de 250 metres. Passat el serrat de les Onze, apareix en segon terme el serrat del Patriarca, el del Moro (mal conegut per Paret de Sant Jeroni, perquè hi puja el funicular aeri) i, a continuació, el serrat de Sant Jeroni, que baixa des del cim culminant de la muntanya de Montserrat, a 1224 m. Més lluny, passada la canal del Llum, s'alça la paret dels Ecos i més enllà, separat pel coll de Porc, el grup dels Frares Encantats, on hi ha obertes cinc vies d'extrema dificultat. A la regió de les Agulles, no visibles des d'ací, també hi ha nombroses parets,

Croquis de la paret Est dels Diables amb el traçat de la via seguida per la cordada del C.A.D.E.

que reservarem per a la canícula i que, per a esmentar-ne alguna, val la Miranda dels Ossos i la via Santacana a l'Escorpí, bella escalada interior, malgrat ésser poc coneguda.

Actualment, diverses cordades heterogènies breguen per acabar noves vies, difícils i molt entretingudes, on es posa a prova la voluntat d'uns homes que un diumenge sí i l'altre també lluiten contra la verticalitat d'aquestes parets amb una sola arma, ben difícil d'aconseguir: la tècnica de l'escalada en roca, ajudada per uns materials cada dia més perfectes.

FITXA TÈCNICA DE L'ESCALADA A LA PARET DELS DIABLES, VIA C.A.D.E.

Aquesta paret es troba entre el Cavall Bernat i el serrat del Patriarca, a la regió de Sant Jeroni. Per anar-hi, cal seguir el camí de l'Arrel, que neix a prop de l'estació inferior del funicular aeri de Sant Jeroni. El camí pren direcció S.E. i va pujant contínuament, passant sota d'aquestes altes parets, ratllades per verticals canals atapeïdes de vegetació. Quan es passa per sota la paret dels Diables, una canal ens conduirà al mateix repeu de la via.

L'inici de la via C.A.D.E. es localitza per estar un xic a la dreta d'un gran sostre que es descobreix a mitja paret i que està sota la vertical del cim. El Díedre característic assenyala inequívocament el curs d'aquesta escalada. Cal fer observar que la via C.A.D.E. no acaba al cim del serrat de les Onze.

Via C.A.D.E. a la paret Est dels Diables. En Xavier Pérez a la 5.ª reunió (fotografia: Galí).

Descripció de la via C.A.D.E.

Cal situar-se al repen d'un pedestal d'uns 70 m i que fineix a l'inici del Díedre. Els primers 40 m són fàcils (II°) fins que un arbre assenyala la R-1. Es continua ara amb A-1 uns 10 m i després en escalada lliure uns 10 m més (V°) fins a un segon arbre, on es farà la R-2.

Se surt de la R-2 per la dreta, amb un llarg flanqueig d'uns 40 m per un relleix herbat, fent cap a l'inici del Díedre característic. La dificultat és de III° i la R-3 s'installa a l'inici del Díedre. Se surt de la R-3, pujant uns 6 m (IV°+) fins a una clavilla de burí; es continua en A-1, alternant amb passos d'escalada lliure (IV°) fins a la R-4, que es farà damunt d'estreps i sota un desplom. R-3 a R-4: 40 m. Se surt de R-4, passant el desplom (A-2), i després d'uns 3 m d'escalada lliure (IV°), cal flanquejar a la dreta ajudat pel material i una altra vegada lliure, uns 3 m (IV°+) per tornar a fer ús breument dels estreps i per continuar uns 10 m de IV°, fins a arribar a la R-5, que s'installa en un esquifit relleix inclinat, amb estreps. R-4 a R-5: 30 m. Se surt de la R-5 flanquejant uns 3 m (V°) i es puja tot seguit amb A-1 fins a una mena de rampa (III°), que ens deixarà a la R-6 i que caldrà fer damunt d'estreps. R-5 a R-6: uns 20 m.

De la R-6 cal pujar uns 3 m en escalada lliure (IV°) fins a abastar un tac que facilita la superació d'un sostre i després caldrà continuar sempre amb A-2 i A-1, alternat, fins a la R-7. De R-6 a R-7: 40 m. La pròxima llargada, d'uns 40 m, és la més difícil i cal tenir en compte aquest factor, ja que la retirada és quasi impossible si no s'installa una tercera corda de recuperació.

Se surt de R-7 amb escalada artificial (A-2). El Díedre queda tancat per un acusat desplom, que cal atacar amb uns passos molt espectaculars i impressionants (A-3), però una vegada vençuda aquesta gran dificultat, es pot dir que ja s'ha acabat l'escalada difícil, perquè fàcilment es fa cap a una esquifida savina, assegurats amb una clavilla de burí i suportats pels estreps. De R-7 a R-8: uns 40 m.

Se surt de la R-8 vers la carena (IV°), de la qual ens separen uns 20 m i s'arriba a la cota núm. 391 del mapa de Semir i que està a 1030 d'alçada. Acabada l'escalada, cal continuar per la carena del serrat de les Onze (II°)

*Via C.A.D.E. a la paret Est dels
Diablers. En Ramon Galí sortint de
la 6.ª reunió (fotografia: Xavi).*

fins al cim, que està a 1126 m i correspon al mapa de Semir amb el núm. 351. Després caldrà davallar en direcció Sud, fins a trobar una creu. Ara caldrà desgrimpar uns 40 m i acabar amb una doblada d'uns 10 m que ens deixarà al camí que va a les ruïnes de l'ermita de Sant Antoni.

Per retornar al peu de la paret dels Diablers cal davallar per la canal Est del Cavall Bernat, fins a trobar el camí de l'Arrel, o bé anar a l'estació superior de l'aeri de Sant Jeroni i aprofitar aquest mitjà de baixada.

Altres observacions. — Una vegada s'ha sortit de la 4.ª Reunió, és gairebé impossible abandonar amb l'ajuda de les cordes de descens, ja que aquesta llargada és desplomada i en diagonal a la dreta.

La via C.A.D.E. ha quedat totalment clavada amb unes 120 clavilles, 15 tacs, nombroses falques i 15 clavilles de burí, 5 d'aquestes emprades a les reunions.

La via té una llargada d'uns 230 m. La durada d'aquesta escalada és de 5 a 8 hores i cal anar proveït del material següent: 2 cordes de 40 m, 40 mosquetons, 6 bagues, 6 clavilles llargues, 4 tacs i algunes falques, estreps, etc.

Historial: 1.ª escalada absoluta: Emili Gil, Xavier Pérez i Gil i Ramon Galí, tots del Centre Excursionista de Catalunya i del C.A.D.E. el dia 24 de maig de 1970.

2.ª: Albert Francesc i Cèsar Comas el dia 31 de maig de 1970.

Fitxa facilitada per Xavier Pérez i Gil

CRÓNICA DEL CENTRE

Ha mort el doctor Fontserè

En un número anterior de MUNTANYA (juny, núm. 649) comentàvem amb goig el centenari de l'il·lustre home de ciència Eduard Fontserè, membre de la nostra Entitat, de la qual ostentava el número 50, i glossàvem, en el nostre comentari, la vida i la vasta obra que durant el seu transcurs havia realitzat. Avui és amb sentit dolor que hem de donar notícia del seu traspàs, esdevingut el dia 18 de setembre passat. Descansi en pau el nostre digne consoci i distingit científic.

Expedició del Grup Atlas a Groenlàndia

Tal com anunciàvem al nostre número anterior, el grup Atlas, compost pels nostres consocios Josep M. Biosca, Salvador

Franco i Francesc Olvera, va dur a terme, durant aquest estiu, la seva projectada expedició a Groenlàndia.

L'èxit més satisfactori ha compensat els esforços del Grup Atlas, els membres del qual han aconseguit els objectius que s'havien proposat de realitzar en aquelles allunyades i poc conegudes terres septentrionals. En els nostres números propers donarem a conèixer als nostres lectors l'extens treball que ens han preparat els expedicionaris, en el qual ens expliquen detalladament les seves interessants experiències.

Representant del CENTRE a París

El nostre consoci Ricard Plosa fou nomenat delegat del Centre a París. Aquesta representació li fou conferida l'any passat, en què va prendre el relleu del delegat anterior, J. Santacana, el qual venia ostentant aquesta delegació d'uns quants anys ençà.

SPELEON

El volum 17 (1970) és el primer número aparegut de la nova etapa de la revista, editada d'ara endavant pel Centre. **Speleon** va ser fundada el 1949 a la Universitat d'Oviedo pel doctor Nadal Llopis Lladó, professor de la Universitat de Barcelona, que va passar a Oviedo en guanyar la càtedra d'estratigrafia de la Universitat. Allí va trobar l'oportunitat de crear aquest òrgan màxim de l'espeleologia espanyola, que en poc temps havia d'arribar a la categoria de les principals publicacions europees: **Annales de Spéleologie**, de Tolosa, i **Rassegna Speleologica Italiana**, de Como, amb les quals va formar un simbòlic triumvirat.

Prop de 15 anys més tard, la consecució d'una càtedra a Madrid per part del doctor Llopis va deixar la revista en un moment difícil que va ser superat per l'empenta i la dedicació de la doctora Carmina Virgili, que es veié obligada a mantenir-la com a separata de la revista de la facultat de ciències. El segon moment difícil és motivat primer per la mort del doctor Llopis Lladó, en un accident d'automòbil a Molins de Rei, en una de les seves freqüents visites a Barcelona, i segon per la consecució d'una càtedra a Madrid per part de la doctora Carmina Virgili. També en aquest moment delicat la doctora Virgili va saber salvar de nou la revista confiant-la al Centre, dins del qual havia nascut l'espeleologia al nostre país el segle passat.

I el primer número d'aquesta nova època ja és al carrer després de laborioses gestions i gràcies a l'ajut extraordinari rebut tant per part de personalitats de la Universitat d'Oviedo com dels antics dirigents i col·laboradors de **Speleon**. El present número consta d'un editorial que resumeix el traspàs de **Speleon** al Centre i exposa les directrius més generals de la nova etapa, i el text que està repartit en tres grups de treballs originals: un primer amb 4 articles d'espeleologia física, un segon de biospeleologia (5 articles) i un tercer d'espeleologia prehistòrica i arqueològica (3 articles). Completen el número dos utilíssims treballs de documentació («Bibliografía espeleológica española 1960-68») i finalment unes notes donen notícia del V Congrés Internacional d'Espeleologia de Stuttgart (1969), i recorden la personalitat dels doctors N. Llopis Lladó i R. Zariquiey Alvarez, dos dels grans personatges de la nostra espeleologia, recentment desapareguts.

És ara quan correspon a tots els espeleòlegs donar un nivell científic internacional a **Speleon** i també recau sobre tots nosaltres, espeleòlegs i estudiosos o amants de la muntanya en tots els seus aspectes, una responsabilitat desgraciadament no menys definitiva per a la sort de la revista: entre tots hem d'aconseguir prou subscriptors perquè **Speleon**

arribi al seu autofinançament, únic sistema d'assegurar la vitalitat de la publicació per sobre de qualsevol contingència.

El preu del volum (subscripció anual) és de **100 pessetes**, (Socis del CEC: **85 pessetes**).

crònica

Tres cims nepalesos vençuts per l'expedició Trans-Himalaia

Després d'una detinguda visita al Sikkim i a Assan, reialmes prohibits de l'Himalaia, els membres de l'expedició van fer rumb cap a Katmandú, capital del Nepal. A Katmandú, lloc, avui, de concentració dels «hippies» i punt de partida de les grans expedicions a l'Himalaia, hi ha la Sherpa Association, on els expedicionaris van contractar els sherpes Pasang Tandí i Pyama, els dos experts coneixedors de la zona per a la qual havien demanat permís d'exploració: les valls de Lantang i de Gosainkund. Més tard, foren contractats nous portejadors **coolies**. Amb López de Ceballos, cap de l'expedició, l'andinista equatorià Mario Cruz i el periodista barceloní Víctor Vidal, com a repòrter, el grup quedà constituït per catorze membres.

El dia 30 de març d'aquest any, el grup expedicionari va sortir cap a Trizuli Bazar i d'allí cap a Betrawati, lloc on acabà el recorregut motoritzat. D'allí, amb un parell de dies de marxa, van arribar on s'ajunten les valls de Lantang i Gosainkund. Van remuntar aquesta darrera i després que el periodista es va quedar en un poblet, van continuar per camins abruptes fins al cirç Gosainkund (dominat per un sistema de cims verges), on van arribar el dia 3 d'abril. Van instal·lar el Campament-base (4311 m) a la vora del llac més gran, al costat d'una cabana i d'un altar al déu Shiva. Després d'una breu exploració, el dia 4 d'abril, la cordada for-

mada per Cruz i Pasang Tandi van ascendir a un cim verge de 4864 metres, al qual van arribar a les 9 del matí. Al mateix dia, aprofitant les excel·lents condicions atmosfèriques, van aconseguir també un cim proper, amb una cota de 5119, que assenyalava la màxima altitud assolida per l'expedició en aquesta fase. Aquest cim ja havia estat conquerit per una expedició anglesa l'any 1967. Per la seva banda, la cordada Ceballos-Pyama ha escalat un cim de 4611, que representa, també, és clar, una primera nacional. Reunides les dues cordades al campament, celebren amb te calent l'èxit esportiu de l'expedició Trans-Himalaia, que ja arriba a la seva fi.

L'endemà mateix emprenen el camí del retorn. A Betrawati, després d'haver abonat els honoraris dels camàlics, retroben el Land Rover amb el qual tornen a Katmandú, on són rebuts per la senyora Ceballos. I finalitzades les activitats al Nepal, l'expedició prossegueix el seu recorregut per l'Índia fins a Bombai.

David M. Aloy

(Cap d'Informació de l'expedició)

bibliografia

Olot. Els homes i la ciutat. Ramon Grabolosa. 320 pàgines. Fotogravats. Editorial Selecta. Barcelona, 1969.

La bella i puixant capital comarcal de la Garrotxa és l'objecte del minuciós i interessant estudi monogràfic que Ramon Grabolosa, el remarcable polígraf olotí, dedica a la seva vila nadiua, i mercès al qual va obtenir el Premi Maspons i Camarasa 1968 de Monografies Comarcals.

L'obra, àmpliament documentada, estudia tots els aspectes fonamentals de la ciutat i les seves rodalies: el vulcanisme i els terratrèmols, l'economia agrària i la producció industrial, la història so-

cial, religiosa i política; la vida artística —de tan remarcable importància—, les institucions de la vila, la premsa local i els homes il·lustres: els Bolós, els Vayredes, els Trinxeria, els Saderra, els Danés i tants d'altres.

A l'índex bibliogràfic que clou l'obra, trobem a mancar, incomprensiblement, el nom il·lustre de Francesc Monsalvatge i Fossas, autor de la monumental «**Història del Condado de Besalú**», dedicada en bona part a l'estudi d'Olot i la seva comarca.

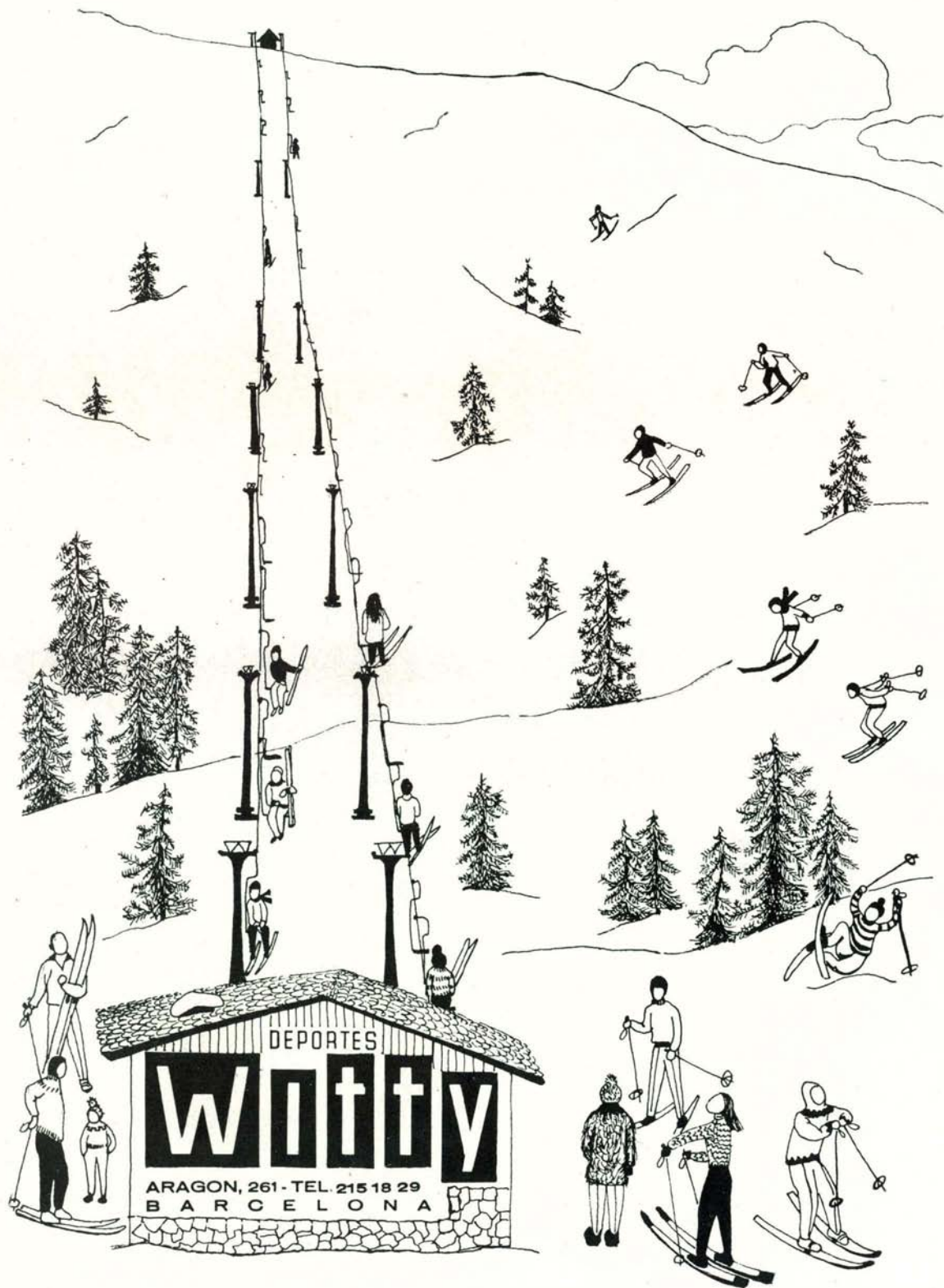
Tortosa i els tortosins. Ramon Miravall. 267 pàgines. Plànols i gràfics. Fotogravats. Editorial Selecta. Barcelona, 1969.

Un jove escriptor tortosí, Ramon Miravall, pertanyent a les generacions de la postguerra, s'incorpora amb aquesta obra a la brillant llista dels estudiosos de la nostra història local, dins de la qual els tortosins ocupen, ben certament, un lloc rellevant. Només cal esmentar el nom d'Enric Bayarri i la seva obra, «**Història de Tortosa y su comarca**», per assenyalar una fita decisiva en l'àmbit dels estudis monogràfics locals catalans.

Ramon Miravall ha cercat deliberadament amb el seu important estudi —que li valgué el Premi Catalònia 1969— de furnir al lector no especialitzat un excel·lent manual per a l'estudi i coneixement de les característiques estructurals de la ciutat i dels seus homes. En aquest aspecte, l'obra està plenament assolida, i el que és més important, l'objectiu cercat s'aconsegueix a través d'una prosa àgil i incisiva, que fa la lectura del volum agradable i amena.

Els aspectes geogràfics i econòmics, els problemes demogràfics i urbans, la història de la urbs des de la vella Dertosa fins als nostres dies, el Dret local —d'una importància cabdal dins de la Jurisprudència catalana— i l'esbós fisionòmic dels seus homes més rellevants, són algunes de les moltes mostres d'aquest ric i calidoscòpic aparador que és l'obra de Ramon Miravall.

Josep Girona

d'EL CASERIO, me'n fio!

EL CASERIO

**Per això
és el primer formatge
en porcions
d'Espanya**

Pes en origen: 170 grams

FRED-PERRY,

FRED-PERRY

FRED-PERRY,

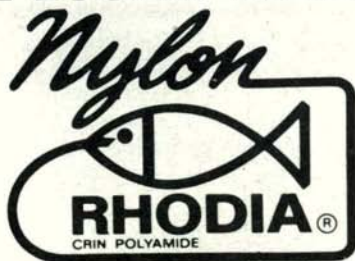
FRED-PERRY

**FRED
PERRY**
SPORTSWEAR

**SI ANEU
A PESCAR AMB**

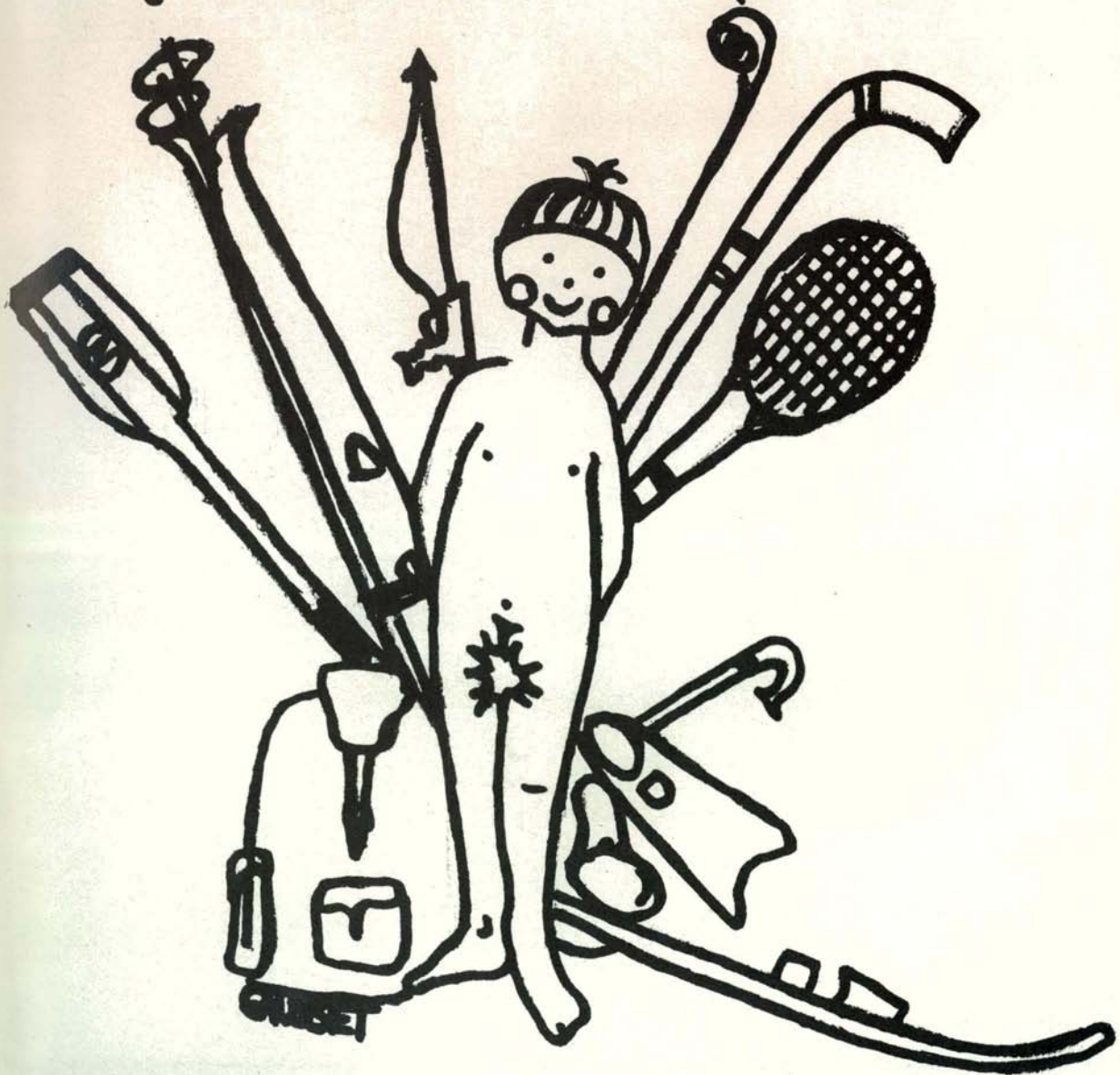
VOSTÈ TRANQUIL

STE. RHODIACETA DE LYON

Representant exclusiu
per Espanya LOMBARD, S. A.
Passeig de Gràcia, 42
BARCELONA (7)

Si visqués ADAM, s'equiparia
a Favillerset

I igualment ho podreu fer vosaltres

BARBOUR

Indumentària i calçat per trial i motocross

SANTA

EULALIA